TÜRI VALLA ARENGUKAVA 2027–2031

Türi Vallavolikogu 00 .09.2026 määruse nr
“Türi valla arengukava ja eelarvestrateegia
aastateks 2027–2031 kinnitamine” lisa 1

sisukord

SISSEJUHATUS 5

1. VISIOON, PÕHIMÕTTED JA VÄÄRTUSED 6

1.1 Visioon, põhimõtted ja väärtused 2035 7

2. ASUKOHT, ASUSTUS JA RAHVASTIK 8

3. VALDKONDADE HETKEOLUKORD JA ARENGUEESMÄRGID 12

3.1 ELUKESKKOND 13
3.1.1 Hetkeolukord ja arenguvajadused 13
3.1.2 Strateegilised eesmärgid 2035 19
3.1.3 Eesmärgid ja tegevussuunad 2027–2031 20
3.1.4 Tegevuskava 21

3.2 ETTEVÕTLUSKESKKOND 23
3.2.1 Hetkeolukord ja arengu takistused 23
3.2.2 Strateegilised eesmärgid 2035 26
3.2.3 Eesmärgid ja tegevussuunad 2027–2031 27
3.2.4 Tegevuskava 27

3.3 HARIDUS 29
3.3.1 Hetkeolukord ja arenguvajadused 29
3.3.2 Strateegilised eesmärgid 2035 34
3.3.3 Eesmärgid ja tegevussuunad 35
3.3.4 Tegevuskava 36

3.4 NOORSOOTÖÖ 37
3.4.1 Hetkeolukord ja arenguvajadused 37
3.4.2 Strateegilised eesmärgid 2035 38
3.4.3 Eesmärgid ja tegevussuunad 2027–2031 38
3.4.4 Tegevuskava 39

3.5 KULTUUR 41
3.5.1 Hetkeolukord ja arenguvajadused 41
3.5.2 Strateegilised eesmärgid 2035 43
3.5.3 Eesmärgid ja tegevussuunad 2027–2031 43
3.5.4 Tegevuskava 43

3.6 SPORT 45
3.6.1 Hetkeolukord ja arenguvajadused 45
3.6.2 Strateegilised eesmärgid 2035 46
3.6.3 Eesmärgid ja tegevussuunad 2027–2031 47
3.6.4 Tegevuskava 47

3.7 SELTSITEGEVUS 49
3.7.1 Hetkeolukord ja arenguvajadused 49
3.7.2 Strateegilised eesmärgid 2035 50
3.7.3 Strateegilised eesmärgid 2035 50
3.7.4 Tegevuskava 50

3.8 SOTSIAALHOOLEKANNE 51
3.8.1 Hetkeolukord ja arenguvajadused 51
3.8.2 Strateegilised eesmärgid 2035 52
3.8.3 Eesmärgid ja tegevussuunad 2027–2031 53
3.8.4 Tegevuskava 53

3.9 TERVISHOID 55
3.9.1 Hetkeolukord ja arenguvajadused 55
3.9.2 Strateegilised eesmärgid 2035 56
3.9.3 Eesmärgid ja tegevussuunad 2027–2031 56
3.9.4 Tegevuskava 57

3.10 TURVALISUS 59
3.10.1 Hetkeolukord ja arenguvajadused 59
3.10.2 Strateegilised eesmärgid 2035 61
3.10.4 Tegevuskava 61
3.10.3 Eesmärgid ja tegevussuunad 2027–2031 61

3.11 JUHTIMINE 63
3.11.1 Hetkeolukord ja arenguvajadused 63
Osalemine organisatsioonides 64
Rahvusvaheline koostöö 64
Valla personalipoliitika 65
Infokommunikatsioon ja innovatsioon 65
3.11.2 Strateegilised eesmärgid 2035 66
3.11.3 Eesmärgid ja tegevussuunad 2027–2031 66
3.11.4 Tegevuskava 66

3.12 ARENGUKAVA SEIRE JA MÕÕDIKUD 67
Türi valla arengukava 2027–2031 valdkondlikud mõõdikud 68

SISSEJUHATUS

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse alusel peab omavalitsusel olema arengukava vähemalt neljaks eelseisvaks aastaks. Lähtudes hetkeolukorra analüüsist, on käesoleva arengukava koostamisel lähtutud statistilistest andmetest ja püstitatud Türi valla arengueesmärgid aastateks 2027–2031 ning tegevuskava nende täitmiseks. Tegevuskavasse on kavandatud investeeringud valla eelarvest eeldatava maksumusega alates 20 000 eurost ja märkuste lahtris on orienteeruvad projektide kogumaksumused. Tähis X lahtris näitab sisutegevuse või investeeringu teostamise aastat, XX tähendab, et hetkel ei ole teada omaosaluse suurus.

Statistilised andmed ja detailsem hetkeolukorra kirjeldus on nähtavad Türi valla veebilehel www.tyri.ee. Arengukava on koostanud Türi Vallavalitsuse arendusjuht Üllar Vahtramäe ja eelarvestrateegia finantsjuht Aime Roosioja. Iga-aastane arengukava täitmise aruanne kajastatakse majandusaasta aruannetes Türi valla veebilehel. 2025 majandusaasta aruanne.

Arengukava on aluseks Türi valla eelarve koostamisel, kohustuste võtmisel ja investeeringuprojektide kavandamisel. Arengukava osaks on eelarvestrateegia ehk selgitu stega finantsplaan, millega kavandatakse arengukavas sätestatud eesmärkide saavutamiseks vajalike tegevuste rahastamine. Valla arengukava peab olema kooskõlas Türi valla üldplaneeringuga ning kõik valdkondlikud arengukavad peavad olema kooskõlas valla arengukavaga.

Vallavalitsus korraldab avalike arutelude kaudu kõigi huvitatud isikute kaasamise arengukava koostamisse. Teade arengukava eelnõu avalikustamise kohta avaldatakse Türi valla veebilehel ja ajalehes Türi Rahvaleht. Arengukava peab vähemalt kaks nädalat enne kinnitamist olema avalikustatud. Vallavolikogu kinnitab arengukava või selle muudatuste vastuvõtmise määrusega hiljemalt eelarveaastale eelneva aasta 30. novembriks. Arengukava ning volikogu ja volikogu alaliste komisjonide istungite protokollid arengukava menetlemise kohta avaldatakse Türi valla veebilehel. Arengukava täitmise eest vastutab Türi valla täitevorgan Türi Vallavalitsus.

Kehtivad valdkondlikud arengukavad

- Türi valla ühisveevärgi ja ühiskanalisatsiooni arendamise kava 2024–2036.
- Türi Tervisekeskuse arengukava 2016–2030.
- Järva maakonna tervise ja heaolu strateegia.
- Türi valla teehoiukava 2024–2027.
- Türi valla soojamajanduse arengukava 2024–2034.
- Türi valla üldplaneering

1. VISIOON, PÕHIMÕTTED JA VÄÄRTUSED

1.1 Visioon, põhimõtted ja väärtused 2035

Visioon:

Türi vald on turvaline, nüüdisaegse elukeskkonnaga, looduskeskkonda väärtustav ning heal tasemel avalike teenustega omavalitsus.

Põhimõtted ja väärtused:

- väärtustatud ja turvaline elukeskkond kogu vallas;
- kohalike traditsioonide hoidmine, partnerlus, koostöö ja avalikkuse kaasamine;
- omaalgatuse ja arengule kaasaaitavate projektide käivitamise ja teostamise toetamine;
- valla areng ja eelarve tuginevad ühiskondliku kokkuleppe alusel koostatud arengukavale ja eelarvestrateegiale:
- kestliku ja säästliku mõtteviisi toetamine.
- kogu elanikkonnale on tagatud võrdsed võimalused ühiskonnaelust osa võtta.

2. ASUKOHT, ASUSTUS JA RAHVASTIK

Asukoht

Türi vald asub Järva maakonna edelaosas. Vald on moodustunud 2005. aastal nelja omavalitsuse (Türi linn, Oisu vald, Kabala vald ja Türi vald) ning 2017. aastal kolme omavalitsuse (Türi vald, Käru vald ja Väätsa vald) ühinemisel. Türi valda ümbritsevad Kehtna vald ja Rapla vald (Rapla maakond), Põhja-Pärnumaa vald (Pärnu maakond), Põhja-Sakala vald (Viljandi maakond), Kose vald (Harju maakond), Järva vald ja Paide linn (Järva maakond).

Valda läbivad mitu suurt riigimaanteed (Pärnu–Rakvere–Sõmeru, Tallinna–Rapla–Türi, Tallinna–Imavere–Viljandi) ja Tallinna–Rapla–Viljandi raudtee. Vallas on viis raudteejaama – Türi, Taikse, Kärevere, Ollepa ja Käru. Ühinenud omavalitsusüksuste pindala on 1009 ruutkilomeetrit.

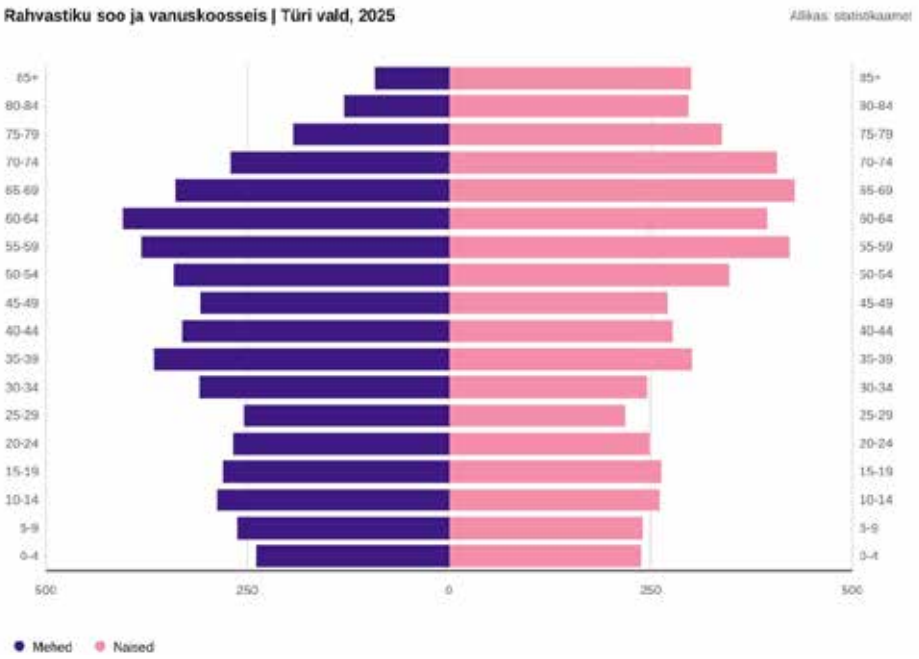

Asustus, rahvastik ja sooline struktuur

1. jaanuari 2026 seisuga oli Türi vallas 1 linn, 4 alevikku ja 53 küla, kus elas Eesti Statistikaameti andmetel kokku 10 318 elanikku. Rahvastiku tihedus oli 10,5 inimest km² kohta. Türi linnas elas 4 875 elanikku. 2025. aastal sündis vallas 63 last. Elanike keskmine vanus oli 2025. aastal 45,5 aastat. Rohkem informatsiooni rahvastikust ja peresündmustest Eesti Valdade ja Linnade Liidu kodulehel ja Statistikaameti kodulehel.

Türi valla asustusüksused

5049
AURUVEDUR
STEAM ENGINE

3. VALDKONDADE HETKEOLUKORD JA ARENGUEESMÄRGID

3.1 Elukeskkond

3.1.1 Hetkeolukord ja arenguvajadused

Maakasutus

Türi vallas on parkide ja puhkealade, sotsiaalobjektide, tänavate ja hoonete ning rajatiste alla jäävate maade munitsipaliseerimine lõpetatud. Türi valla haldusterritooriumist on katastrisse kantud 100%, mis ei tähenda, et maareform oleks lõpetatud. Seni reformimata maa on valdavalt selline maa, mille kohta ei ole esitatud avaldusi ning mida ei ole seni enda ülesannete täitmiseks vajalikuks pidanud riik ega omavalitsusüksus. Samuti on reformimata maaüksused, millel asuvate ehitise omandi tõendamiseks puuduvad dokumendid või mille pärimismenetlusega on probleeme ning mõnede kortermajade teenindamiseks vajalik maa, mille puhul on vajalik eluruumide erastamise kohustatud subjekti või korterite omanike initsiatiiv ja valmisolek tasuda korteriomandite moodustamise kulud.

Türi vallas on välja kujunenud maa-alad, kus Türi valla inimesed tegelevad kogukondliku aiapidamisega. Kogukonnaaedade tekkelugu on erinev. Aiamaade kasutamise küsimusi lahendatakse kasutajate omavaheliste kokkulepetega. Türi vald ei tee olemasolevate kogukonnaaedade kasutamisel takistusi, kuid eeldab, et aiapidamisel järgitakse Türi vallas kehtestatud heakorra ja jäätmehoolduseeskirju (nt aiajäätmete kompostimine, lõkke tegemise keeld, erinevate jäätmete ladustamise keeld jne).

Planeeringud

Türi vallas kehtib Türi valla üldplaneering, mis on kehtestatud Türi Vallavolikogu 24. novembri 2022 otsusega nr 56 „Türi valla üldplaneeringu kehtestamine“ ja on aluseks teemaplaneeringute ning detailplaneeringute koostamisele ning seadusest tulenevatel juhtudel ka projekteerimistingimuste määramisele.

Türi Vallavolikogu 24. novembri 2022 otsusega nr 56 kehtestatud Türi valla üldplaneeringuga on Türi valla haldusterritooriumil olulise ruumilise objektina määratud kolm potentsiaalset tuulepargiala. Üldplaneeringuga kavandatud aladel hinnatakse ja määratakse tuulepargi rajamise võimalused ja tingimused detailplaneeringu koostamise menetluses.

Seoses tuuleparkide aladega on algatatud detailplaneeringu ja keskkonnamõju strateegiline hindamine koos vajalike uuringute teostamisega Kädva ja Sonni külade aladel; Kõdu, Lauri ja Lungu külade aladel ning Jõeküla, Karjaküla ja Kolu küla aladel.

Kehtestatud on detailplaneeringud Türi linnas asuva Türi tehisjärve ja Türi lauluväljaku piirkonna kinnisasjale ning Väätsa alevikus asuva Väätsa paisjärve ja Järve tänav maa-aladele.

Elamumajandus

Türi vald korrastab olemasolevat sotsiaalelamufondi, et teenuse osutamiseks kasutatavad sotsiaaleluruumid vastaksid nüüdisaegsetele elukeskkonna tingimustele ning võimaldaks teenuste paremat planeerimist. Halvas seisukorras olevate sotsiaaleluruumide korrastamisega tegeleb vastavalt võimalustele Türi Vallavalitsuse hallatav asutus Türi Haldus.

Munitsipaaleluruume antakse üürile esmajärjekorras Türi valla lasteasutustes töötavatele pedagoogidele, spetsialistidele ning kui on võimalus, siis ka teistele isikutele.

Jäätmekäitlus

16.01.2026 jõustus jäätmereform, mille eesmärk on suunata ringlusesse senisest enam olmejäätmeid. Üleminek uuele süsteemile toimub järk-järgult. Türi valla korraldatud jäätmeveo teenuse osutajaks on kuni 31.07.2028 Ragn-Sells AS. Korraldatud jäätmeveo raames on võimalik üle anda järgmisi jäätmeliike: segaolmejäätmed, paberi- ja kartongijäätmed, biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed, biolagunevad aia- ja haljastujäätmed, suurjäätmed, segapakendid, klaaspakendid ja tekstiilijäätmed. Lisaks korraldatud jäätmeveole on võimalik segapakendeid, klaaspakendeid ning paberit ja kartongi üle anda avalikes kogumispunktides, konteinerite asukohad ja info haldajate kohta on kättesaadav avalikus kaardirakenduses. Osaliselt on avalikud konteinerid hõlmatud korraldatud jäätmeveoga ning lisaks haldab pakendikonteinereid kolm taaskasutusorganisatsiooni (Eesti Taaskasutusorganisatsioon MTÜ, Tootjavastutusorganisatsioon OÜ ja Eesti Pakendiringlus OÜ).

Türi jäätmejaama haldab Türi Vallavalitsuse hallatav asutus Türi Haldus, andes täiendavad võimalused jäätmete korduskasutamise edendamiseks ning liigiti kogutud jäätmete üleandmiseks. 2026. aasta kevadel avati jäätmejaamas eraldi taaskasutusnurk, kuhu saab viia heas korras esemeid leidmaks neile uue kasutaja.

Keskkonnainvesteeringute Keskuse toetusega toimus 2025. aastal kaks ohtlike jäätmete kogumisringi Türi valla külades, 2026. aastal soetati koolidele jäätmete liigiti kogumiseks sorteerimisjaamad ning korraldatakse elanikelt asbestijäätmete (eterniidi) tasuta üleandmiseks kampaania.

Vastavalt pakendiseadusele on alates 1. jaanuarist 2024 lubatud kasutada avalikel üritustel toidu ja joogi serveerimiseks üksnes korduskasutatavaid anumaid ja söögiriistu. Lisaks peab avalikel üritustel soodustama jäätmete liigiti kogumist.

Jäätmehoolduse arengusuunad, tegevused ja meetmed määratakse Türi valla jäätmekavas.

Haljastus ja heakord

Türi vald on roheline vald, mille keskuseks on kaunis aedlinn - Türi linn. Linna ja valla rohealade peamine eesmärk on soodustada värskes õhus viibimist ning võimaldada vabaõhuürituste korraldamist, sportimist ja lõõgastumist. Rohealad mõjutavad nii õhukvaliteeti, kohalikku kliimat kui inimeste ning muu elusloodu igapäevast elukeskkonda.

Valla üldkasutatavate haljasalade hooldajaks on Türi Vallavalitsuse hallatav asutus Türi Haldus. 2025. aastal alustati projekti „Türi valla haljastuse hinnangu koostamine koos hooldusettepanekutega“ elluviimisega, mille raames hinnatakse avalike haljasaladel ning kaitsealustes mõisaparkides kõrghaljastuse seisundit ning tõstetakse teavitustegevusega ja õppekäikudega teadlikkust kogukonnas.

Türi linnas jätkub linnasüdame atraktiivsuse tõstmine – koostöös Eesti Arhitektide Liiduga korraldati 2022. aastal hea avaliku ruumi konkurss kesklinna atraktiivseks kujundamisel. Arhitektuurivõistluse võitis arhitektuuribüroo Arhitekt Must ideekavandiga VÕNGE. Võidutöö pakub Türile raudteejaamast kuni tehisjärveni linna läbiva promenaadi ehk kesktelje rajamist, mis läbi linna kulgedes laieneb siin ja seal erinevateks taskuväljakuteks või -parkideks. Eesmärk on järve ja Püha Martini kiriku ümbrus siduda Türi linnakeskuse avaliku ruumiga ning tõsta järv esile aktiivse puhkepaigana koos supelranna erinevate atraktsioonide, laululava, ümber järve kulgeva jalutusraja ja kirsialleega.

2025. aastal kehtestati Türi tehisjärve detailplaneering, mille eesmärgiks on rannaala atraktiivseks rekreatsioonialaks muutmine ning koostati ala kohta eelprojekt. 2025. aastal sai Türi Vallavalitsus toetust projekti „Türi linna avaliku ruumi I etapi - Türi järve arendamine atraktiivseks rekreatsioonialaks“ elluviimiseks. 2025. aastal viidi Türi järvel ellu projekti „Türi järve veekvaliteedi seisundi uuring ja analüüs“ (Kobras OÜ, töö nr 2025-282), mille eesmärk oli hinnata järve seisundit ja selle toimimist loodusliku ökosüsteemina.

Seoses Türi linna sünnipäeva tähistamisega istutati linna eri paikadesse 100 uut puud ning rajati uusi istutusalasid.

Välisvalgustus

Üldeesmärk on tänavavalgustuse rekonstrueerimine energiasäästu eesmärgil. Uued ja rekonstrueeritud tänavavalgussüsteemid (eelkõige Türi linnas Tallinna, Viljandi ja Paide tänaval) on rajatud iseseisva juhtimisega, saades toite maa-aluste kaablitega. Tänavavalgustuse arendamisel ja rekonstrueerimisel on oluline ehitada uued tiheasustusega alade tänavavalgustuse süsteemid iseseisvate juhtimissüsteemidena, mis saavad toite maa-aluste kaablite kaudu. Oluliselt on vaja täiendada valgustust liiklusohtlikes kohtades (ristmikud, ülekäigurajad, suuremad bussipeatused ja maapiirkondades külade keskused). Vajadus on vahetada välja vanad valgustid uute säästlike LED valgustitega ja täiustada juhtimissüsteeme.

Veevarustus ja kanalisatsioon

Üldeesmärgiks on välja arendada kaasaegne ning keskkonnasäästlik tehniline taristu, mis toetab nii ettevõtlust kui elanikkonna vajadusi.

Vee- ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimisel ning arendamisel järgitakse Türi valla ühisveevärgi ja ühiskanalisatsiooni arendamise kava 2024–2036. Kavas on välja toodud tegevused, mis on vajalikud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni plaanipäraseks arendamiseks, töökindluse ning jätkusuutlikkuse tagamiseks ja seadustest tulenevate nõuete täitmiseks.

Vee- ja kanalisatsiooniteenuseid pakub kogu Türi valla territooriumil avaliku konkursi tulemuse alusel vee-ettevõtjaks määratud OÜ Türi Vesi. Suur osa tiheasustusalade vee- ja kanalisatsioonisüsteemidest on rekonstrueeritud ning veevarustus ja reoveekäitlus toimub vastavalt keskkonnanõuetele.

Türi linnas juhitakse sademevesi osaliselt ühiskanalisatsiooni ja osaliselt sademevee kollektorite ja kraavide kaudu veekogudesse ning kasutatakse imbväljakuid. Teistel tiheasustusaladel immutatakse sademevesi haljasaladele või juhitakse ära peamiselt kraavide kaudu, vähesel määral on rajatud sademeveesüsteeme.

Türi linna tuletõrjeveevarustus on tagatud enamasti tuletõrjehüdrantide abil. Teistel tiheasustusaladel on tuletõrjeveevarustus tagatud tuletõrjevee mahutite kaudu ning määratud on tuletõrje veevõtukohad. Tuletõrjevee kättesaadavuse tagamiseks valla erinevates piirkondades jätkatakse uute tuletõrje veevõtukohtade ehitamist ja olemasolevate rekonstrueerimist.

Hajaasustusega piirkondades toetatakse eraisikute veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemide rajamist hajaasustuse programmist.

Soojavarustus

Suurimad kaugküttepiirkonnad vallas on Türi linnas ning Särevere ja Väätsa alevikes, kus pakub teenust SW Energia OÜ. Türi linnas ja Väätsa alevikus asuvates kaugküttekatlamajades kasutatakse põhiküttena hakkepuitu ning vedelkütust vastavalt vajadusele tippkoormuse ajal ja eriolukordades. Kaugküttesüsteemid toimivad veel Türi-Allikul (OÜ N. R. Energy – põlevkiviõli) ja Oisus (OÜ N. R. Energy – põlevkiviõli). Türi-Alliku kaugküttepiirkonnas on lähiaastatel OÜ-l N. R. Energy plaanis rekonstrueerida katlamaja hakkepuidule.

Särevere korrusmajade piirkonnas on alustatud kaugküte taastamisega ja ühendamine Türi kaugkütte piirkonnaga. Esialgu paigaldati konteinerkatlamaja liitumiseks valmisolevatele korrusmajadele. Hiljem arendatakse edasi ning vastavalt Türi valla soojamajanduse arengukavale 2024–2035 rajatakse ühendus Türi linna Vabriku katlamajani või ehitatakse oma katlamaja. Plaanis on ühendada Särevere korrusmajade piirkond Türi kaugküttevõrguga ja tagada kõigile ühtne hind. Oisu alevikus on plaanis liita kaugküttevõrguga vahepeal eraldunud korrusmajad ning uuendada katlamaja.

Väätsa piirkonnas on enamus torustikke uuendatud, mis tagab võimaluse korrusmajadel oma soojussõlmed korrastada ja katlamajal elanikkonnale pakkuda sooja vett nii suvel kui talvel.

Vajadus on ka eramute liitumiseks keskküttevõrkudega tiheasustuspiirkondades.

Liikuvus, teed ja tänavad

Üldeesmärgiks on kaasaegse ja kvaliteetse kogu piirkonna vajadusi arvestava teedevõrgustiku ja ühistranspordikorralduse väljaarendamine Türi valla teehoiukava..

Teede ja tänavate hooldajad, sh lume- ja libedusetõrje tegijad, leitakse riigihankemenetluses. Suurematek probleemideks on vallateede suur kulumus, suur investeeringu- ja hooldusvajadus (rekonstrueerimine, greiderdamine, tolmutõrje), linnatänavate osas tee nõrk aluspõhi ning katte suur kulumine, samuti tee all olevate tehnovõrkude (torud, kaablid) amortiseerumine. Teede ja tänavate rekonstrueerimine toimub 2024. aasta märtsis vastu võetud Türi valla teehoiukava 2024–2027 alusel. Selle järgimiseks on hädavajalik suurendada iga-aastaselt rahastamise mahtu.

Vajalik on Türi linna liikluskorralduskava koostamine.

Türi vald teeb koostööd Go Property AS-iga raudtee kasutamisega seotud küsimustes ning Türi Reisikeskuse haldamisel. Kärus eraomaniku kinnistul paiknev raudteejaama teenindav parkla vajab korrastamist ning peatumisvõimaluse loomist liinibussidele.

2006 aastal valminud Paide–Väätsa kergliiklustee on väga halvas seisus ning vajab uuendust ja parandusi. Probleemsed on veel Särevere–Põikva kergtee; Käru rekreatsiooni ala kergtee ning Taikse–Särevere kergtee. 2026. aastal rekonstrueeriti Türi linnas Jaama tänav.

Telefoniside, internet

Türi vallas on võimalik tarbida kõigi Eesti mobiilsidevõrkude teenuseid. Telefoniside ja interneti püsiühenduse tehniline kättesaadavus on enamuses piirkondades tagatud. Probleemne on mobiilside levi Rassi ja Kolu piirkonnas. Avalikud internetipunktid (AIP) on kõigis valla raamatukogudes.

Kalmistud

Türi vallas toimub matmine Türi linnas asuvatele Saunametsa ja Kõrgessaare kalmistutele ning Käru alevikus Käru kalmistule. Türi linnas asuvale Kohtu tänava kalmistule matmist ei toimu, kalmistust on kujunemas park-kalmistu. Säilitatud on hauatähised ning teised mälestusmärgid. Türi linnas asuvale Kesklinna kalmistule üldjuhul matmist ei toimu, kuid erandkorras on lubatud urnimatmine. Kalmistust on kujunemas park-kalmistu või mälestuspark. Kalmistuid haldab Türi vallavalitsuse hallatav asutus Türi Haldus.

Ühistransport

Asendist tulenevalt on valla keskuse Türi linna transpordivõimalused suhteliselt rahuldavad. Bussi- ja rongiühendus teiste põhiliste keskustega on vajadusi rahuldav. Hea bussiühendus on maakonnakeskuse Paidega. Türi linna läbib Tallinn-Rapla-Viljandi raudtee. Türi raudteejaama baasil on kujunenud ühtne reisikeskus, mis teenindab nii rongi- kui ka bussireisijaid.

Koostöös MTÜ-ga Järvamaa Ühistranspordi Keskus on välja töötatud erinevate sihtgruppide vajadusi arvestav ühistranspordisüsteem. Õpilaste veoks kasutatakse lisaks valla poolt tellitud eriliine.

Loodusressursside kasutamine

Oluliseks loodusressursiks on põhjavesi. Põhjavett kasutatakse majandus- ja joogiveena. Viimaste aastate majanduslik lähenemine ning tarbimise optimeerimine on vähendanud põhjavee tarbimist ning mõistliku kasutamise puhul ei ole ette näha selle vähenemist. Põhjavett võetakse individuaaltarbijate puhul 10…20 m sügavustest puurkaevudest. Selle sügavusega kaevude vee omadused on muutlikud ning sõltuvad suuresti kaevu asukohast ja sanitaartsooni olemasolust. Vee kvaliteeti on vähe uuritud, aga reeglina on see tarbijaid rahuldav.

Riikliku tähtsusega maavarade maardlaid Türi valla territooriumil ei ole. Savimaardlaid on Lokuta külas 27,4 ha ja Aasuvälja külas 9,2 ha. Aktiivselt kasutatavad karjäärid on Liivamäe liivakarjäär, Änari maa-ainese (kruusa) karjäär ja Kihli maa-ainese (kruusa ja liiva) karjäär, Sonni kruusakarjäär. Türi voorestikus on eeldatavasti kruusavarusid, kuid need on looduskaitse all ja nende kaevandamist ei ole ette näha. Turvast on mitmetes Türi valla rabades. Turba kaevandamine toimub Lokuta, Retla, Kallissaare ja Väljaotsa turbarabas. 2026. aastal väljastati Kõltsi uuringuruumis geoloogiliste uuringute luba ning Sonni II liivakarjäär keskkonnaloa esmataotlus on Keskkonnaametis menetluses.

Kliima- ja energiatõhusus

Kliimamuutused avaldavad järjest enam mõju nii taristule, looduskeskkonnale kui ka kohalikele kogukondadele. Vajalik on tagada tasakaalustatud ja kestlik areng, mis ühendab loodusressursside säästliku kasutamise, elurikkuse hoidmise ning kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise vajaduse.

Maakondlikul tasandil on Järvamaa kolm omavalitsust – Türi vald, Paide linn ja Järva vald – koostanud ühise energia- ja kliimakava, mis loob ühtse strateegilise raamistiku piirkonna kliimamuutustega kohanemiseks ja energiakasutuse vähendamiseks. Kavas tuuakse esile, et Eesti keskmine õhutemperatuur on tõusnud oluliselt kiiremini kui maailmas ning tulevikus sagenevad kuumalained, põuaperioodid ja intensiivsed vihmaperioodid, mis suurendavad nii üleujutusriski kui ka kuumasaarte teket. Samuti rõhutatakse, et energiamahukas hoonefond, sõltuvus fossiilkütustest ja energiahindade tõus loovad täiendavaid riske, mis vajavad kohaliku omavalitsuse panust lahenduste leidmiseks.

Kliimamuutustest tingitud muutlikkus mõjutab otseselt ka Türi valda ning on seotud samade maakondlike ja riiklike väljakutsetega. Hoonete energiatõhusus on ebaühtlane, mis suurendab energiakulusid ja mõjutab valla eelarvet. Sademevee juhtimise süsteemid ei ole kõikjal

kohandunud sagenevate tugevate vihmasadudega ning rohevõrgustiku roll kuumasaarte vähendamisel on tõusmas. Transpordisektoris domineerib jätkuvalt isiklik sõiduauto, samal ajal kui ühistranspordi kasutus on väike ja kergliiklusteede võrgustik vajab täiendavat parendamist ja arendamist. Maakonna tasandil on transport üks suurima energiakulu ja heite allikaid, mis seab vallale ootuse laiendada keskkonnasõbralike liikumisviiside võimalusi. Maakonnaliinide bussid töötavad gaasiküttega. Türi valla üldplaneering määrab tingimused taastuvenergia tootmiseks sobivatele rajatistele (biogaasi ja biomassisoojusele tuginevad koostootmisjaamad, tuulikud ja päikesepargid), algatatud on tuuleparkide arendamise detailplaneeringud.

Kogukondade roll kliima- ja keskkonnateemade lahendamisel on üha olulisem. Püsivad muutused saavad toimuda vaid koos elanike teadlikkuse kasvuga – hoiakute ja tarbimisharjumuste muutus on võtmetähtsusega nii energiasäästu kui ka jäätmetekke vähendamisel.

ARENGUVAJADUSED

1. Valla avalike teede seisukorra parandamine ja remondivajaduse vähendamine.
2. Vallale kuuluvate hoonete rekonstrueerimine ja energiatõhususe suurendamine.
3. Tänavavalgustussüsteemide kaasajastamine ning energiasäästlike lahenduste rakendamine.
4. Tehnovõrkude ajakohastamine ja töökindluse parandamine.
5. Ühistranspordi korralduse arendamine vastavalt elanike vajadustele.
6. Valdkonna ebapiisav rahastamine.

Valla majandustegevusega seotud asutused ja ettevõtted

Türi Kommunaalasutus

Türi vallavalitsuse hallatava asutuse Türi Kommunaalasutuse põhitegevus on Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskuse vahendusel Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondi toetuse abil 2009. aastal alustatud Türi valla ühisveevärgisüsteemide rekonstrueerimise korraldamine ning Türi valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni (ÜVK) varade haldamine ja rentimine konkursi teel leitud valla vee-ettevõtjale OÜ Türi Vesi. Renditulu akumuleeritakse valla eelarvesse ja kasutatakse koos tulevaste rendisummadega Sihtasutusele keskkonnainvesteeringute keskus investeerimislaenu tagasimakseteks. Põhimäärus.

Türi Haldus

Türi vallavalitsuse hallatava asutuse Türi Halduse põhiülesandeks on vallale kuuluvate hoonete ja elamute haldamine, haljastus- ja heakorratööde korraldamine ja teostamine ning teede hooldamine ja rekonstrueerimine. Suuremamahulised tööd tellitakse reeglina hangetega erinevatelt töövõtjatelt. Väiksemamahulised tööd teostab asutus ise. Järgnevatel aastatel on kavas laiendada hoonete haldamise ülevõtmist hallatavatelt asutustelt, eesmärgiga parandada hoonete tehnilise hooldamise kvaliteeti ning vabastada asutuste juhid majandusküsimuste lahendamisest asutuse sisulise töö korraldamiseks. Põhimäärus.

3.1.2 Strateegilised eesmärgid 2035

1. Järjepidevalt parendatud tehniline taristu tagab elanikkonnale kvaliteetse elukeskkonna.
2. Avaliku ruumi kujundamine toimub kogukonda ja eksperte kaasates üldplaneeringu alusel.
3. Tiheasustusalade teede- ja tänavavalgustus on rekonstrueeritud. Hajaasustuses kasutatakse nüüdisaegse tehnoloogiaga tänavavalgustussüsteeme.
4. Korraldatud ühistransport avalikul liiniveol maapiirkondades on paindlik ning rakendatakse uuenduslikke lahendusi transpordisüsteemi kaasajastamiseks.
5. Tiheasustusaladele on rajatud tuletõrje veevõtusüsteemid ja hajaasustuses veevõtukohad.
6. Korraldatud jäätmemajandus ja väljaarendatud jäätmete liigiti kogumise süsteem tagavad keskkonnahoiu ja ringlusesse võtmise eesmärkide täitmise.
7. Kaugküttelahendustes ja vallale kuuluvates hoonetes kasutatakse energiat säästvaid tehnoloogiaid ja taastuvaid energiaallikaid.
8. Türi vald on liikumissõbralik, avaliku ruumi kujundamises soodustatakse liikumisharrastusi, sh on loodud väga head võimalused jalgratastega ning kergliikuritega liikumiseks ja ka nende hoiustamiseks ning parkimiseks.
9. Türi vald on kliima- ja energiateadlik, säästvat arengut ja ringmajandust hindav omavalitsus. Rakendatakse Järvamaa omavalitsuste energia- ja kliimakava eesmärke. Seatakse kohalikud energiavaldkonna eesmärgid.
10. Üksikisikud, kogukonnad, asutused ja ettevõtted on keskkonnateadlikud.

3.1.3 Eesmärgid ja tegevussuunad 2027–2031

1. Järjepidevalt parendatakse ehitisi ja taristut arvestades seejuures kliimamuutuste mõjuga (vesi, kanalisatsioon, teed, tänavad, kergliiklusteed, kõnniteed, parklad, tänavavalgustus, kiire internetiühendus, jäätmekäitlus jms).
2. Türi valla omandis olevad hooned on energiasäästlikumad.
3. Türi vallale kuuluvad mittevajalikud hooned on võõrandatud või lammutatud.
4. Türi vallale maa soetamine riigivara seaduse alusel ja muud ettevalmistavad tegevused uute kortermajade ehitamiseks.
5. Soodustatakse inimeste Türi valda elama asumist, püsielukoha soetamist ja uusarenduste loomist.
6. Leiame koostöös erasektoriga võimalusi Türi valla elamufondi arendamiseks.
7. Koostöös erasektoriga on ehitatud leinamaja ja urnimüür.
8. Kaugküttepiirkondades on koostöös soojaettevõtjatega rekonstrueeritud kaugküttetrassid ja laiendatud säästvate tehnoloogiate kasutamist.
9. Lairibavõrgu väljaarendamise tulemusena on head interneti kasutusvõimalused kogu vallas.
10. Targa tänavavalgustuse juhtimise järk-järguline rakendamine.
11. Tõhustatakse sademevee juhtimis- ja immutussüsteeme, rakendades seejuures looduspõhiseid lahendusi (nt vihmaaiad, haljasalad) üleujutusriskide vähendamiseks.
12. Viiakse läbi liikuvusuuring optimaalse teedevõrgu kavandamiseks.
13. Bussipeatused on korrastatud, valgustatud ja paikkondlikult kujundatud.
14. Arendatakse jalg- ja jalgrattateede võrgustikku ning tagatakse mugavad ja turvalised hoiustamisvõimalused jalgratastele ja kergliikuritele. Hajaasustuse transpordivajaduste paremaks katmiseks rakendatakse kaasaegseid ja paindlikke liikumislahendusi.
15. Geoinfosüsteemi järjepidev arendamine ja juurutamine.
16. Arendatakse jäätmete liigiti kogumise taristut koos kasutajasõbralike digitaalsete lahendustega ning edendatakse korduvkasutust. Tõstetakse inimeste teadlikkust jäätmekorralduse teemadel.
17. Kaardistatakse ja analüüsitakse Türi valla territooriumi kliimariskid (sh üleujutusohtlikud alad, soojussaared), et tagada teadlike ruumilise planeerimise otsuste tegemine.
18. Avaliku ruumi arendamisel võetakse aluseks ruumi kasutamise analüüs
19. Selgitatakse välja vallas asuvate avalike haljasalade olukord ning uuendamist vajavatele parkidele koostatakse hoolduskavad ning vajadusel terviklikud rekonstrueerimisprojektid.
20. Türi vallal on nüüdisaegsed ja looduslikku mitmekesisust toetavad haljastus- ja heakorrapõhimõtted.

3.1.4 Tegevuskava

Valdkond (V) Eesmärk (E) Tegevuse (T) nr	Tegevus/investeering	2027	2028	2029	2030	2031	Märkused
V3.1 E1,14 T1	Valla teehoiukava rakendamine.	800 000	500 000	500 000	500 000	500 000	Investeering teehoiukavas
V3.1 E1,14 T2	Jalg- ja jalgrattateede rajamine ja rekonstrueerimine hajaasustusaladel Jaama tänaval, Väljaotsa–Taikse, Kabala–Oisu, Käru alevik, Oisu alevik, Väätsa–Reopalu ning valla teehoiukavas täpsustatud kergliiklusteed.	666 000	xx	xx	xx	xx	sh omaosalus 200 000, Türi Jaama tänava jalg- ja jalgrattatee investeering
V3.1 E14 T3	Ideekorje tegevused ja väikeprojektide omaosalused.	100 000					Investeering
V3.1 E1, T4	Haridusasutuste hoonete korrastamine.	200 000					Investeeringud
V3.1 E18, T5	Arhitektuurikonkursi tulemuste realiseerimine Türi kesklinna kujundamisel.	xx	xx	xx	xx	xx	Lisarahastuse saamisel, investeering
V3.1 E1,9 T6	Lairiba (valgusoptilise kaabli) võrgu arendamine vallas.	x	x	x	x	x	
V3.1 E1, T7	Hajaasustuse programmi kaasfinantseerimine.	65 000	65 000	65 000	65 000	65 000	sh omaosalus 40 000. Investeeringute valla osalus
V3.1 E7 T8	Urnimüüri rajamine kalmistule	50 000					Investeering
V3.1 E3 T9	Vallale mittevajalike hoonete lammutamine.	x	x	x	x	x	Omaosalus lisarahastuse saamisel
V3.1 E1,8 TIO	ÜVK ja soojavõrkude, tänavavalgustuse ja sadevee kanalisatsiooni taristu ning tuletõrje veevõtukohtade väliaarendamine.	200 000	x	x	x	x	Särevere ja Türi soojatrassid, Türi linna Puiestee tänav, Oisu Õunaaia kinnistu. Valla omaosalused, investeering
V3.1 E1 T11	Väätsa kultuurisaare arendamine, tantsuplatsi rajamine.		x				Lisarahastuse saamisel, investeering
V3.1 E1 T12	Õunakujuline tasuline WC Türi linna.	80 000					Investeering
	3.1 KOKKU	**2 161 000**	**565 000**	**565 000**	**565 000**	**565 000**	

3.2 Ettevõtluskeskkond

3.2.1 Hetkeolukord ja arengu takistused

Tööhõive

2020–2026 maksumaksjate arv jaanuaris

Aasta	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Maksumaksjad	4 695	4 600	4 623	4 679	4 646	4 525	4546

Allikas: Regionaal- ja Põllumajandusministeerium

2020–2026 töötute arv aprillis

Aasta	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Töötud	385	395	361	336	383	393	348

Allikas: Töötukassa

2020-2025 tegutsevaid ettevõtteid

Aasta	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Tegutsevad ettevõtted	800	811	827	839	844	849

Allikas: Statistikaamet

01. aprilli seisuga äriregistris registreeritud ettevõtted

Ühing	AS	OÜ	FIE	Sihtasutus	Tulundusühistu	MTÜ
2020	14	904	361	4	17	179
2021	14	926	358	4	17	182
2022	14	944	356	4	17	191
2023	14	962	348	4	17	198
2024	11	1094	301	2	17	175
2025	11	1121	281	1	17	178
2026	10	1202	279	1	17	183

Allikas: Äriregister

Statistilisse profiili kuuluvad ettevõtted töötajate arvu järgi

Aasta	Vähem kui 10	10–49	50–249	250 ja enam
2020	753	41	6	0
2021	761	43	7	0
2022	768	47	7	0
2023	762	45	6	0
2024	840	33	7	0
2025	856	42	7	0

Allikas: Statistikaamet

Palgatöötaja kuu keskmine brutotulu vanuserühma järgi (eurot)

Vanuserühm	2020	2021	2022	2023	2025
Vanuserühmad kokku	1217	1291	1343	1381	1412
Alla 25	936	943	951	962	982
25–49	1339	1385	1416	1438	1469
50–62	1193	1244	1280	1312	1331
63 ja vanemad	983	1027	1137	1206	1286

Allikas: Statistikaamet

Vahetu informatsioon Türi valla ettevõtete kohta on

- Statistikaamet
- Eesti Maksu- ja Tolliamet
- Äriregister
- Töötukassa

Ettevõtlusalad

Türi linnas Lokuta ettevõtlusalale on kehtestatud detailplaneering, taristu alune maa on munitsipaalomandis ja koostatud on teede ning tehnovõrkude taristute põhiprojektid. Maa- ja Ruumiametilt on taotletud ala osaliselt munitsipaalomandisse saamist, et kruntide müümine ettevõtjatele oleks võimalikult kiire ja paindlik. 2026. aastal toimus 47. Türi Lillelaat. Laat on üheks Eesti ja Järva maakonna ning Türi tuntuimaks sündmuseks. Lillelaada korraldajaks on MTÜ Türi Aianduse ja Mesinduse Selts. Türi vald annab tasuta kasutada maa ning abistab korraldamisel.

Türi vallas asub mitmeid müügis olevaid äripindu ja tootmisalasid, mis on eravalduses ning sobivad ümberkohandamiseks tootmis- ja teenindusettevõtetele. Olemasolevad hooned on sageli amortiseerunud ning nõuavad suuri investeeringuid. Võimalik on ettevõtluseks sobiva taristu väljaarendamine senistel tootmisaladel (Türi-Allikul, Kabalas, Oisus, Türi linnas Edelaraudtee ja endise Türi Metsakombinaadi alal, Reopalu ettevõtlusalal ning kasutusest välja jäänud laudakompleksides), mis on varustatud tööstuse jaoks piisava vee ning elektrivõimsusega.

Turism

Türi vallas on 13 majutusasutust ja 11 turismiatraktsiooni. 2024. aastal külastas valla vaatamisväärsusi 68 937 inimest ja majutusasutustes ööbis 22 161 inimest. Koostöös sihtasutusega Järvamaa, Türi Muuseumi, Eesti Ringhäälingumuuseumi ja Türi turismiteabepunkti ning kohalike ettevõtjatega levitatakse ühtse kujundusega maakonda ja valda tutvustavaid trükiseid. Vaatamisväärsusteks on Laupa, Kabala ja Väätsa mõisahooned, milledes asuvad koolid. Kirna mõis, Käru muuseum ja Türi elamuspark Kõrgessaares on kujunenud uuteks aktiivseteks külastuskeskusteks. Kirna mõis ja tulbimeri oli 2025. aastal maakonna kõige külastatavam turismiobjekt ligikaudu 30 000 külastajaga. Türi kirik ja Käru kirik on kaasatud programmi ”Teeliste kirikud”, mille käigus on huvilistel suvekuudel võimalik kirikuid külastada. Türi kultuurikeskus ja galerii on igapäevaselt atraktiivsed külastuskohad kultuurihuvilistele. Välja on töötatud Türi valla reisipaketid jalgsimatka-, kanuu- jalgrattamatka marsruutidele. Vajalik on infrastruktuuri jätkuv kaasajastamine (Pärnu jõe kaldale randumis- ja telkimiskohtade loomne, vaatamisväärsuste ning puhkekohtade viitade paigaldamine).

Toetatakse teema- ja tegevusturismi, Tolli metsa suusaraja korrastamist ja arendamist, Tagametsa skaudilaagri arendustegevust, Väätsa Jalgrattamuuseumi tegevust, Käru ujumiskoha ja Väätsa paisjärve arendusi, Türi kaunimate koduaedade ja parkide kaasamist reisipakettidesse ja aiaomanike tegevust. Türi linna sünnipäeval 2. juulil korraldatakse linnas kodukohvikute päeva. Suviti toimuvad avatud talude päevad laienesid 2015. aastal üle-eestiliseks ettevõtmiseks. Rohkem informatsiooni puhke, toitlustus- ja majutusasutustest ning vaatamisväärsustest ja üritustest.

Türi Raudteemuuseumi väljaehitamine on planeeritud kaugemas ajaperspektiivis, tehtud on eeltööd ning koostatud põhiprojekt. Kõrgessaares asub Türi Elamuspark koos rattapargi ja kettagolfirajaga ning batuudimaailmaga.

Väätsa paisjärvele on rajatud *wake*-park ekstreemspordi harrastajatele, mis koos järve rekreatsioonialaga moodustab tervikliku puhkeala. 2023. aastal ehitati paisjärve saarele ligipääsuks sild. 2026. aastal rekonstrueeriti Türi järve rannaala.

ARENGUVAJADUSED

1. Kohaliku tarbijaskonna suurendamine.
2. Tasuvate töökohtade loomine.
3. Kvalifitseeritud tööjõu olemasolu ja noorte valda elamaasumise soodustamine.
4. Rohkem aastaringselt aktiivseid külastusobjekte.

3.2.2 Strateegilised eesmärgid 2035

1. Ettevõtjate tegevust toetab vallaametnike kiire ja asjatundlik tegevus ning nõustamine.
2. Ettevõtlikkuse edendamiseks toimib riigisisene ja rahvusvaheline koostöö.
3. Paikkonna eripära, vaatamisväärsused ja vaba aja veetmise võimalused on tuntud ja hinnatud.
4. Jätkuvad traditsiooniliseks saanud suurüritused, toetatakse uusi algatusi.
5. Türi Ühisgümnaasiumi Koostöö piirkonna ettevõtete, haridusasutuste ja organisatsioonidega, et pakkuda noortele valdkondlikke teadmisi.
6. Toetatakse avalikult kasutatava kaugtöökeskkonna, kui paindliku töökorralduse vormi, loomist.
7. Sporditurismi ja konverentsiturismi võimaluste arendamine vallas.

3.2.3 Eesmärgid ja tegevussuunad 2027–2031

1. Türi vald osaleb ettevõtluse ja turismi arendamise ühisprojektides.
2. Aktiivne koostöö sihtasutusega Järvamaa kui ettevõtlusalase nõustamise kompetentsikeskusega.
3. Türi vald toetab ja tunnustab ettevõtjaid maakondlikus koostöös, igal aastal korraldatakse vallas tegutsevate ettevõtjate ümarlaud.
4. Kohalike sündmuste turundamine edendab ettevõtlust ja suurendab Türi valla tuntust.
5. Türi ja Väätsa tehisjärvede rannapiirkonnad ning Käru ujumiskoht on atraktiivsed kohalikele ja külalistele.
6. Toetame ettevõtlusaladele ligipääsude rajamist, taristu toetab ettevõtluse vajadusi.
7. Turismisihtkoha ja Türi linna brändi arendamine.

3.2.4 Tegevuskava

ETTEVÕTLUSKESKKOND							
Valdkond (V) Eesmärk (E) Tegevuse (T) nr	**Tegevus/investeering**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**Märkused**
V3.2 E 3 T1	Vallas tegutsevate ettevõtjate ümarlaud	x	x	x	x	x	
V3.2 E 4 T2	Valla elukeskkonna reklaamimine uute elanike ja ettevõtete valda meelitamiseks	x	x	x	x	x	
	Kokku	0	0	0	0	0	

TÜRI PÕHIKOOL

3.3 Haridus

3.3.1 Hetkeolukord ja arenguvajadused

Üldinformatsioon

2025/2026. õppeaastal oli Türi vallas 9 haridusasutust – Laupa Põhikool, Retla-Kabala Kool tegevuskohtadega Oisus ja Kabalas (mõlemas on ka lasteaiad), Türi Põhikool, Türi Kevade Kool, Käru Põhikool, Väätsa Põhikool, Väätsa Lasteaed Paikäpp, Türi Ühisgümnaasium ning Türi Lasteaed kolme tegevuskohaga (Kesklinna, Türi-Alliku ja Lokuta õppekohad). Kõigile soovijatele on tagatud lasteaiakoht. Alushariduse peamised eesmärgid on kodulähedase alushariduse ning kaasaegse ja turvalise õpikeskkonna tagamine.

Oluline on valla haridusasutuste liitumine Tervist Edendavate Lasteaedade ja Koolide võrgustikega, et propageerida ja rakendada tervislikku toitumist ja liikumisharrastustega tegelemist. Türi valla koolid ja lasteaiad püüdlevad liikuma kutsuva kooli ja ettevõtliku kooli kuvandi poole.

Türi vallas elavaid, kuid väljaspool valda haridust omandavaid lapsi oli 2026. aasta aprillis 254, sealjuures alusharidust pakkuvates õppeasutustes 14 last, alg- ja põhiharidust pakkuvates asutustes 108 õpilast, gümnaasiumides 132 õppurit.

Türi valla haridusasutustes õppis märtsis 2025 teiste omavalitsuste õpilasi 96, neist lasteaedades 28, põhikoolides 44 ja gümnaasiumis 52 õpilast.

Türi Kevade Kooli 19 õpilasest 14 on Türi vallast. Türi Ühisgümnaasiumi 123 õpilasest 52 õppurit on väljastpoolt Türi valda. Kokku õppis Türi valla koolides 01.04.2026 seisuga 1043 õpilast ja lasteaedades 486 last. Valla haridustöötajatele ja Türi Ühisgümnaasiumi õpilastele pakutakse vajadusel üürieluruume.

Türi vallal on kohustusliku üldhariduse andmiseks 6 põhikooli – Türi Põhikool, Laupa Põhikool, Retla-Kabala Kool, Väätsa Põhikool, Käru Põhikool ja Türi Kevade Kool. Türi, Väätsa ja Laupa põhikoolides antakse põhiharidust kolmes kooliastmes, st õppetöö toimub 1.–9. klassis. Retla-Kabala Kooli Kabala ja Oisu õppekohas ning Käru Põhikoolis saab põhiharidust omandada I ja II kooliastmes. Käru Põhikool on kuueklassiline alates 01.09.2022 ja Retla-Kabala Kooli Retla õppekoht alates 2024. aasta 1. septembrist. Türi Kevade Kool on kool intellektipuudega lastele, kus lisaks põhihariduse andmisele võimaldatakse saada ka lapse arengut toetavaid teenuseid.

Türi Lasteaed

2026. aasta aprilli seisuga käis Türi lasteaias 349 last. Türi lasteaias tegutses 2026. aastal kolmes õppekohas kokku 22 rühma. Sama aasta sügisel avati Lokuta õppehoones täiendavalt veel üks väikerühm. 15. oktoobril 2025 avati Euroopa Liidu kaasrahastuse toel ehitatud Lokuta õppekoha väike maja ning 2025. aasta oktoobri lõpust tegutsevad selles kaks väikerühma.

Lasteaia tegevuse olulisemad rõhuasetused on laste individuaalsuse ja eripäradega arvestamine, laste arengu järjepidev hindamine ja tagasisidestamine, kaasava hariduse põhimõtete rakendamine ning koostöö kodu ja lasteaia vahel. Õppemeetoditest on olulisel kohal lapsest lähtuv aktiivõpe, õuesõpe ja väärtuskasvatus.

Peamiseks arengusuunaks, millest lähtuvad ka teised tegevused, on iga lapse arengu järjepidev toetamine, hindamine ja tagasisidestamine. Selle tagamiseks pööratakse tähelepanu õpetajate professionaalsuse arendamisele ning toimivate sisemiste süsteemide kujundamisele.

Türi Lasteaed on praktikabaas Tartu Ülikoolile ning teistelegi koolitusasutustele (nt Järvamaa Rakenduslik Kolledž, Kukeräätsik Koolitused jne). Põhimäärus. Arengukava.

Väätsa Lasteaed Paikäpp

2026. aasta aprillis tegutses lasteaias neli rühma, kus kokku on 68 last. Kolm aiarühma ja üks hoiurühm. Lasteaed keskendub kodukoha ja looduskeskkonna väärtustamisele. 2027 aastal saab lasteaed 40 aastaseks. Sellest tulenevalt on oluline õpikeskkonna kaasajastamine. Lasteaia suurel õuealal rakendatakse õuesõppe metoodikat, mida seotakse Rohelise kooli programmiga. Õppetegevust suunab lapsest lähtumine ning on alustatud projektõppega. Edukalt tehakse koostööd rahvusvaheliste e-Twinningu projektidega. Õppetööd rikastavad pedagoogide poolt koostööd võimaldavad töörühmad: Tervist edendav lasteaed, Suukool, Seikluste laegas ja KIK programmid. Laste igakülgset arengut toetavad tugispetsialistid logopeed ja eripedagoog. Lasteaed teeb koostööd Tartu Ülikooli praktikantidega, mis annab võimaluse kursis olla haridusuuendustega. Põhimäärus. Arengukava.

Laupa Põhikool

Laupa Põhikoolis õppis 2026. aasta aprillis seisuga 98 õpilast, kellest ligi pooled on Türi linna lapsed. Õpilased liiguvad kooli ja koju valdavalt ühistranspordiga.

Koolimaja on restaureeritud EMP-Norra projekti rahastusel. Ajalooline hoone ja selle ümbrus annavad ainulaadse võimaluse arendada õpilaste väärtushinnanguid ajalooliste objektide suhtes. Iidne park sobib vabaaja veetmiseks ja õuesõppeks.

Laupa Põhikoolis pööratakse tähelepanu õpilaste teadmiste, oskuste ja hoiakute arendamisele, mis võimaldavad neil teostada end isiklikus elus, töös ja ühiskonnas ning toetavad üleilmset säästvat arengut.

Lisaks loodusharidusele (kool kuulub rahvusvahelisse Rohelise lipu koolide võrgustikku), spordile (Laupa kool on liikuma kutsuv kool) ja kunstile pööratakse koolis suurt tähelepanu hariduslike erivajadustega (HEV) laste toetamisele.

Koolis rakendatakse muutunud õpikäsitlust, arvestatakse kõigi õpilaste erivajadusi; HEV õpilaste õpikeskkonna arendamine on paindlik ja lähtub õppijast; toetatakse andeka lapse arengut; rakendatakse hindamismudelit lähtuvalt õpilase võimetest ja arengust; tegutsevad väikeklassid lihtsustatud õppekavaga lastele ja õpilastele, kellel on käitumis- ning kohanemishäired; lisaks õpetajatele töötavad koolis eripedagoog, psühholoog ja tugiisikud. Põhimäärus. Arengukava

Türi Põhikool

Türi Põhikool on kaasaegse õpikeskkonnaga kogukonnakool, kus 2026 aprillis õppis koolis 587 õpilast (27 klassikomplekti ja 7 väikeklassi). Kool tegutseb 2020. aastal valminud innovaatilises õppehoones, mis moodustab koos spordihoone, muusikakooli ja kultuurikeskusega ühtse ja toetava õpikeskkonna. Kooli õueala on arenduses – koostöös kogukonnaga rajatav toidusalu ning Liikuma kutsuva kooli põhimõtete rakendamine loovad soodsa keskkonna õpilaste tervislikuks arenguks.

Kool kujundab teadlikult uut õppimis- ja õpetamiskultuuri. Oleme kaasajastamas kooli päevakava, rakendades hilisemat õppetöö algust ja paaristunde. See võimaldab liikuda süvenemist toetavate aktiivõppetundide suunas, kuhu on lõimitud liikumine ja valdkondadeülene õpe. Õpilaste keskendumisvõime, sotsiaalsete oskuste ja vaimse tervise toetamiseks on sisse seatud nutivaba aeg kuni õppetöö lõpuni. Vahetundide sisu on mitmekesine, pakkudes liikumis- ja suhtlemisvõimalusi koolis sees ja õuealal.

Kooli õppekavas on valikainetena rütmika, tantsuõpetus, EOK treeningtunnid ja loovusained. Kooli moto “Igast õiest valmib vili” kannab endas usku iga õppija individuaalsesse arengusse, pakkudes jõukohast õpet ja tugisüsteemi kasvava haridusliku erivajadusega õpilaste arvuga toimetulekuks.

Osalemine Tallinna Ülikooli „Tulevikukooli“ programmis on andnud tõuke süsteemseks arendustööks – fookus on seatud tähenduslikule õppimisele klassiruumis. Türi Põhikoolis lähtutakse põhimõttest, et me kõik oleme õppijad. Seda toetavad praktikas õpetajate õpiringid, kus õpetaja astub õppija rolli, et jagada ja mõtestada oma kogemust, õppida uusi strateegiaid ning reflekteerida oma tööd. Kooli pikaajaline siht on, et aastaks 2028 valdaksid Türi PK õpilased teadlikult tõhusaid õpioskusi ja oleksid ennastjuhtivad õppijad.

Türi Põhikool on väärtuspõhine kool, kus tegutsevad aktiivne õpilasesindus, tugiõpilasliikumine TORE ning kiusuennetusprogramm KiVa. Kooli juhtimiskultuur on avatud ja koostöine – hoolekogu, lapsevanemad ja kooli pidaja on kaasatud strateegilistesse aruteludesse, moodustades ühtse meeskonna meie hariduselu edendamiseks. Põhimäärus. Arengukava.

Käru Põhikool

Käru piirkonna haridustraditsioonid ulatuvad juba aastasse 1764. Käru Põhikool on kaasava hariduse põhimõtteid rakendav kool-lasteaed. Käru Põhikoolis õppis 2026. aasta aprillis oli koolis 20 õpilast ja lasteaias oli 26 last. Kool-lasteaia tugevateks külgedeks on mitmekesised võimalused õuesõppeks: looduslähedane keskkond ja hea koostöö kohalike asutuste ning ettevõtjatega. Koolil on spordiväljak ja täismõõtmetes võimla. Õppe- ja kasvatustöö osas on tugevusteks tugispetsialistide olemasolu (logopeed-eripedagoog, sotsiaalpedagoog, õpiabiõpetaja, abiõpetajad), õppija heaolu, mille tagavad väikesed õppegrupid, individuaalne lähenemine ja iga õppija märkamine ning toetamine. Õpetöös pööratakse teadlikult tähelepanu õpioskuste õppele, juurdekasvuuskumuste toetamisele ja ettevõtlikkusele, millega toetame ennastjuhtiva õppija kujunemist. Peale koolitunde on kõigil õpilastel võimalus osaleda 6 erineva huviringi töös. Pöörame rõhku tervislikele eluviisidele ning kogukonnaga seotud traditsioonide ja väärtuste hoidmisele ning edasiandmisele. Koolis toimuvad erinevad traditsioonilised üritused, millest võtavad osa nii kooli- kui lasteaialapsed ja kogukonna rahvas (perepäevad, emade- ja isadepäeva kontserdid, teeme ära talgud, laadad). Ühisürituste toel kasvatatakse usaldusväärust, koostööd, avatust ja hoolivust - ühtset kogukonna tunnet. Põhimäärus ja arengukava.

Retla-Kabala Kool

Retla- Kabala Kool tegutseb kolmes õppekohas. 2026. aasta aprillis oli Retla- Kabala Kooli kahes õppekohas (Oisu ja Kabala) kokku 46 õpilast ja kahes lasteaias (Oisu ja Kabala) kokku 43 last. Retla-Kabala Kooli Kabala ja Oisu lasteaias tegutseb mõlemas 2 rühma ning nii Kabala kui ka Oisu õppekohas on mõlemas 3 liitklassi. Mõlema õppehoone juures on värskelt korrastatud staadion, madalseikluspark, võimalus õuesõppeks, välijõusaal ning palliplatsid. Retla-Kabala Kool on liitunud Tervist Edendavate Koolide ja Lasteaedade võrgustikuga.

Retla-Kabala Kooli õpetajad väärtustavad elukestvat õpet ning panustavad järjepidevalt oma professionaalsesse arengusse, et toetada õppijate mitmekesiseid vajadusi ja rakendada kaasaegseid õppemeetodeid. Liitutud on Tallinna Ülikooli Tulevikukooli kolmeaastase kooliarendusprogrammiga (2025-2027). Regulaarselt toimuvad õpiringid, et saada uusi teadmisi ja oskusi ning õpetajatel on ühine koostööaeg, et mis võimaldab üheskoos planeerida õppetööd, üritusi jms ning jagada häid praktikaid.

Retla-Kabala Koolis toetatakse õppijaid individuaalseid vajadusi arvestava ja kaasava lähenemise kaudu. Õppetöös kasutatakse erinevaid tugimeetmeid, et tagada igale õpilasele arenguks vajalik tähelepanu. Õpilaste arengut jälgitakse järjepidevalt ning koostööd tehakse õpetajate, lapsevanemate ning tugispetsialistidega asutusesiseselt kui ka -väliselt. Toetav õpikeskkond loob võimalused iga lapse aktiivseks osalemiseks ja eneseväljenduseks, tugevdades sotsiaal-emotsionaalseid oskusi, enesekindlust, õpimotivatsiooni ning kohanemisvõimet. Põhimäärus. Arengukava.

Väätsa Põhikool

Väätsa Põhikoolis õppis 2026. aasta aprillis 150 õpilast. Kooli kompleksi kuuluvad mõisamaja koos juurdeehitusega, neid ümbritsev mõisapark, staadion ja suur sisehoov. Liikumistundide läbiviimiseks on kasutada tervisekompleks ja lasteaia ujula. Koolimaja on renoveeritud energiatõhusaks hooneks. Energia kasutust ja tootmist on võimalik igapäevaselt jälgida ja saadud andmeid õppetöös kasutada. See annab noortele praktilisi teadmisi ning aitab

kujundada säästvat mõttelaadi laiemalt. Õpilastel on võimalik osaleda mitmetes ringides, koolis tegutseb aktiivne õpilasesindus ja tugiõpilaste ringid TORE ja TOREke. Väätsa Põhikool on tuntud rahvusvahelise koostöö ja õppijakeskse lähenemise poolest. Kool on ühinenud programmiga Arutlev Kool ja õpilaste liikumist toetavate programmidega Sport Kooli ja Liikuma Kutsuv Kool. Väätsa koolis on iga koolipäev põnev, väljakutseid pakkuv seiklus teadmiste, oskuste ja väärtuste maailmas. Tegevustes ja kooli arenduses peetakse oluliseks kogukondlikku koostööd, nüüdisaegset õpikäsitust, praktilisust ja tehnoloogilist arengut. Igapäevane õppetöö on seotud ettevõtlikkuse ja eluga. Koolis praktiseeritakse piloodina kaasaegset tehnoloogiaõpetust ja tegutseb tütarlaste teadusring Unicorn Squad. Koostööd tehakse Eesti ülikoolidega nii teadus- ja tõenduspõhise kooliarenduse kui praktikakooliks olemise valdkonnas. Koolile on omistatud Ettevõtliku Kooli kuldtase. Põhimäärus. Arengukava.

Türi Ühisgümnaasium

2026. aasta aprillis õppis Türi Ühisgümnaasiumis 123 õpilast. Türi Ühisgümnaasium on ainult gümnaasiumiastmena tegutsev munitsipaalkool, mille eesmärgiks on pakkuda võimalust nii statsionaarses kui mittestatsionaarses õppevormis keskhariduse omandamiseks. Väärtustatakse õppimist ja arenemist, koostööd ja hoolivust, harmoonilist

enesearengut. Kooli iseloomustavad õppijatele individuaalne lähenemine, head õpitulemused ja rohked olümpiaadivõidud. Lisaks mugavale õppekeskkonnale on koolis head tingimused spordiga tegelemiseks ja võimalused tegeleda kaunite kunstidega. Kooli õppekava pakub hulgaliselt elulisi ja praktilisi valikkursusi. Türi Ühisgümnaasiumi visiooniks on omanäolisus, mitmekülgset haridust võimaldav, õpilase arengut toetava keskkonnaga õpihimu ja koolirõõmu hindav kool, mille prioriteetideks on õpilase individuaalsus ja kvaliteetne haridus. Kool korraldab vajadusel õpilaste majutust. Põhimäärus. Arengukava.

Türi Kevade Kool

Türi Kevade Kool on õpilaskoduga üldhariduskool, mis loob võimalused põhihariduse omandamiseks ja koolikohustuse täitmiseks intellektipuudega õpilastele, kes koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel ja vanema nõusolekul õpivad põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava toimetulekuõppe, hooldusõppe või lihtsustatud õppe alusel.

Koolihoone on rekonstrueeritud 2012. aastal. 2026. aasta aprilli seisuga õppis koolis 19 haridusliku erivajadusega õpilast, kes olid jaotatud viide liitklassi: hooldusõppel 3, toimetulekuõppel 12 ning lihtsustatud õppel 4 õpilast. Kõigile õpilastele on rakendatud tõhustatud või erituge. 19 õpilasest 14 on Türi valla elanikud. Koolil on 16-kohaline nüüdisaegne õpilaskodu, kus kõik kohad on täidetud riiklikult toetatavate õpilastega. Türi Kevade Kool kuulub Liikuma Kutsuvate Koolide võrgustikku, osaleb Eriolümpia Eesti Ühenduse tegevustes ning teeb koostööd toimetulekukoolide võrgustikus. Koolil on hea koostöö hoolekoguga. Lisaks õpetajatele töötavad koolis eripedagoog, logopeed, õpetaja abid ja tugiisikud. Kooli ruumides osutab rehabilitatsiooniteenuseid MTÜ Loodusmeel. Õppetöövälisel ajal on õpilastel võimalus osaleda mitmekesistes huviringides, sealhulgas jooga-, savi-, tantsulise liikumise, spordi-, käsitöö- ja pilliringis. Põhimäärus. Arengukava.

Türi Muusikakool

Türi Muusikakool on huvikoolina tegutsev muusikakool, mille tegevuse eesmärk on anda muusikalist põhiharidust lähtuvalt kooli õppekavadest ja valmistada õppureid ette professionaalse muusikahariduse õppeks. Vastavalt vajadusele ja võimalustele võib kool anda vabahariduslikku muusikaharidust. Kooli õppekavad on registreeritud Eesti Hariduse Infosüsteemis. Türi Muusikakool on tunnustatud kui väga häid tulemusi saavutanud õpilastega kvaliteetne ja elujõuline muusikakool. Kool tegeleb laste ja noorte muusikaalaste võimete arendamisega, osaleb aktiivselt Türi valla kultuurielu edendamisel, võtab osa Eesti

Muusikakoolide Liidu poolt korraldatavatest üritustest ja osaleb erinevatel konkurssidel nii Eesti, kui väljaspool seda. Türi Muusikakool on õppurite arvu poolest Järvamaa suurim muusikalist põhiharidust andev huvikool. Haridus-ja Teadusministeerium koostöös Eesti Noorsootöö Keskusega tunnustab igal aastal üleriigiliselt noorsootöö valdkonna parimaid tegijaid - inimesi, ettevõtteid ja organisatsioone, kes on panustanud noorsootöösse, edendanud valdkonda, algatanud uusi tegemisi ja mõjutanud valdkonna arengut kohalikul, maakondlikul või üleriigilisel tasandil. 29. jaanuaril 2020 Tallinnas toimunud noortevaldkonna tunnustussündmusel anti Türi Muusikakoolile tiitel „AASTA HUVIKOOL 2019“. 2026. aasta märtsi seisuga on koolis 148 õpilast, neist 3 õpivad kahel erineval huvialal. Eelkoolis on õpilasi 15, pilliõpetusosakonnas 80, üldosakonnas 3, vaba õppekavaga osakonnas 51, sh 13 õpilast täiskasvanute osakonnas. Lisaks võtab õppekavavälise õppe raames tunde 10 õpilast klaveri, akordioni, kitarri, tšello ja löökpillide huvialal ning solfedžo aines. Põhimäärus.

ARENGUVAJADUSED

1. Tugispetsialistide teenus on tagatud vajalikus mahus.
2. Nüüdisaegse õpikäsituse põhimõtete rakendamine.

3.3.2 Strateegilised eesmärgid 2035

1. Hariduskorralduse fookuses on iga õpilase areng, et toetada õpi- ja teadmishimulise, ettevõtliku ja enesega toime tuleva noore põlvkonna kujunemist.
2. Türi valla haridusvõrk vastab piirkondlikele vajadustele ja võimalustele. Igal Türi valla lapsel ja noorel on võimalus saada haridust õppimist ja arengut toetavas keskkonnas.
3. Haridusasutustes töötavad uuendusmeelsed ja ettevõtlikud haridusasutuste juhid ja õpetajad, kes lähtuvad õppiva organisatsiooni kontseptsioonist ja rakendavad kaasava hariduse põhimõtteid.
4. Haridusvaldkonna väljakutsete lahendamiseks on ühine visioon, analüüsitakse jooksvalt väljundnäitajaid ning juurutatakse teaduspõhiseid haridusuuendusi.
5. Toimib haridusvaldkonna maakonnaülene koostöö SA Järvamaa koordineerimisel haridusleppe eesmärkide saavutamiseks.
6. Toimib valdkondadeülene koostöö laste ning perede toetamiseks.
7. Elukestev õpe, täienduskoolitus, huviharidus ja huvitegevus on kättesaadav ja mitmekesine.
8. Kõigi haridusasutuste õpikeskkond on nüüdisaegne ja energiatõhus.
9. Andmepõhine hariduse juhtimine ja valdkonna pidev monitoorimine.

3.3.3 Eesmärgid ja tegevussuunad 2027–2031

1. Haridusasutustes on õppijakeskne hariduskorraldus: rakendatakse muutunud õpikäsitust ning toetatakse iga õppija individuaalselt arengut, õpilaste digipädevuste, ettevõtlikkus-, koostöö- ja karjäärialaste oskuste omandamist.
2. Jätkub gümnaasiumihariduse andmine. Türi Ühisgümnaasium on jätkusuutlik, kvaliteetset haridust pakkuv ja valikuid võimaldav kool, mis toetab õpilaste individuaalset kujunemist heade õpi- ja koostööoskustega ettevõtlikeks inimesteks.
3. Kõigis haridusasutustes on õppimist toetav õpikeskkond.
4. Türi linna ja Särevere alevikku on ehitatud uued Türi Lasteaia õppehooned või on rekonstrueeritud Türi Lasteaia Kesklinna tegevuskoht.
5. Haridusasutused pööravad tähelepanu tervisekäitumisele ja liikumisharjumuste kujundamisele. Igale õppijale on tagatud vajalikud tugiteenused, rakendatakse vaimse tervise toetamise meetmeid ja kiusamisvaba kooli põhimõtteid. I kooliastmes toimub igal koolipäeval vähemalt üks liikumistund, kõigis kooliastmetes suurendatakse koolipere liikumisaktiivsust.
6. Koolides rakendatakse tulemusjuhtimist, kasutusel on nüüdisaegne õpetajate tööaja ja palgakorralduse mudel. Õpetajate arengu toetamisel lähtutakse õpetajate kutsestandardist ning õpetajate kompetentsimudelist, juhtide arengu toetamisel lähtutakse kooli-juhtide kompetentsimudelist.
7. Kõikide koolide juures on lastele ja noortele võimalused huvitegevuseks. Türi Noortekeskuse loomemaja pakub ülevallaliselt huvitegevuse ja huvihariduse võimalusi nii noortele kui täiskasvanutele ning juhendajad on motiveeritud oma ala professionaalid.
8. Elukestva õppe ja täienduskoolituse võimalused on mitmekesised ning kättesaadavad.
9. Toimub koostöö Järvamaa Rakendusliku Kolledžiga tööturu vajadustele vastava täiskasvanuõppe ja täiendkoolituse pakkumisel.
10. Koostöös Kaitseliiduga töötatakse välja riigikaitseõpetuse valikkursus, mille alusel viia läbi riigikaitseõpetust Türi valla põhikoolides.
11. Türi Kevade Kooli liitmine Türi Põhikooliga.
12. Oisu alevikku on ehitatud uus kogukonnahoone, kuhu on lisaks kool-lasteaiale loodud võimalused ka teiste avalike teenuste pakkumiseks (näiteks raamatukoguteenus).
13. Otsitakse võimalusi Türi Ühisgümnaasiumi õppehoone rekonstrueerimiseks ning uute tegevuste lisandumiseks hoonesse.
14. Otsitakse võimalusi mõisakoolide renoveerimiseks.
15. Türi Põhikooli toidusalu arendamine.

3.3.4 Tegevuskava

HARIDUS							
Valdkond (V) Eesmärk (E) Tegevuse (T) nr	**Tegevus/investeering**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**Märkused**
V3.3 E3 T1	Türi linna ja Särevere alevikku on ehitatud uued Türi Lasteaia õppehooned				1 000 000		Investeering lisavahendite saamisel, CO liginullenergia uued hooned. 2029 taotlus
V3.3 E3 T2	Oisu alevikku uue õppehoone ehitamine			1 000 000			Investeering lisavahendite saamisel. Maksumus *ca* 5,0 m EUR
V3.3 E13 T3	Tolli tn 62 hoone katuse rekonstrueerimine			xx	xx		Lisavahendite saamisel, investeering
V3.3 E3 T4	Haridusasutuse õpikeskkonna kvaliteedi tõstmine: inventari ja õppevahendite soetamine	x	x	x	x	x	
	Kokku	o	o	1 000 000	1 000 000	0	

3.4 Noorsootöö

3.4.1 Hetkeolukord ja arenguvajadused

Türi Noortekeskus

Türi vallas korraldab noorsootööd Türi Vallavalitsuse hallatav asutus Türi Noortekeskus (Türi Noortekeskus), mis tegutseb lisaks Türi linnale ka Oisu, Käru ja Väätsa noortetubades ning rakendab mobiilset noorsootööd, et tagada teenuste kättesaadavus kogu valla territooriumil. Türi Noortekeskus on avatud noorsootöö keskus ja valdkonna eestvedaja, kes toetab noorte omaalgatust, ettevõtlikkust, osalust ja arengut ning kujundab noorsootöö arengusuundi kohalikul tasandil. Noorsootöö toimub mitteformaalse õppe kaudu, pakkudes noortele turvalist ja arendavat keskkonda ning toetades nende sotsiaalsete, kultuuriliste, tervist toetavate ja tööeluks vajalike oskuste kujunemist. Olulisel kohal on noorte kaasamine, rahvusvahelised projektid, malevategevus, laagrid, huvitegevus ning kogukondlik koostöö. Noorsootöö piirkondliku kättesaadavuse arendamine on jätkuvalt oluline, et tagada teenuste parem jõudmine kõigi noorteni.

Türi Noortekeskuse koosseisus tegutseb **Perepesa**, mis asub Türi Noortekeskuse II korrusel ning on kogukondlik ennetus- ja peretöökeskus. Perepesa toetab peresid alates lapseootusest kuni lapse koolieelikueani, pakkudes vanemaharidust, nõustamist ja kogukondlikke tegevusi ning panustades varajasse märkamisse ja ennetusse. Perepesa arengus on tähtsal kohal teenuste järjepidevus, spetsialistide kättesaadavus, psühholoogilise toe võimalused ja koostöö haridus-, sotsiaal- ning tervisevaldkonnaga.

Türi Noortekeskuse struktuuriüksusena tegutseb **Türi Loomemaja**, mis asub Tolli tn 62 ning pakub huviharidust ja huvitegevust nii noortele kui ka täiskasvanutele. Loomemaja toetab loovust, eneseväljendust, koostööoskust ja ettevõtlikkust ning loob võimalusi erinevate huvide avastamiseks ja arendamiseks. Tulevikus on oluline arendada tehnoloogiapõhist huvitegevust ja praktilisi tegevussuundi ning tagada selleks kaasaegne ja inspireeriv õpikeskkond.

Noorsootöö korraldus ja ülesanded on sätestatud Türi Noortekeskuse põhimääruses.

ARENGUVAJADUSED

1. Parem ühistranspordi ühendus keskustega tagab noorte ligipääsu noorsootööle, huvitegevusele ja piirkondadeülestele võimalustele.
2. Ennetustegevuste ja koostöö parendamine noorte probleemide märkamiseks ja lahendamiseks.
3. Info jõuab noorteni neile sobivate kanalite kaudu ning info jagamine toimib süsteemselt.

3.4.2 Strateegilised eesmärgid 2035

1. Noorsootöö, huvitegevuse ja ennetavate tugiteenuste võimalused on kättesaadavad igale Türi valla noorele ja tema perele sõltumata elukohast või toe vajadusest.
2. Noored on aktiivselt kaasatud kogukonnaellu ja otsustusprotsessidesse ning nende algatusi toetatakse.
3. Noorte heaolu, vaimne tervis ja toimetulekuoskused on süsteemselt toetatud koostööpõhise ja varajase märkamise kaudu.
4. Noorsootöö ja huviharidus on kvaliteetsed, andmepõhised ja mõjule suunatud valdkonnad, kus toimib järjepidev valdkondadeülene koostöö.
5. Türi Noortekeskus (sh perepesa ja loomemaja) toimivad ühtse arenguloogikaga, toetades noorte ja perede arengut, loovust, osalust ja kogukondlikku sidusust.

3.4.3 Eesmärgid ja tegevussuunad 2027–2031

1. Noortevolikogu koostöös Türi Noortekeskusega on eestvedajaks noorte kaasatuse suurendamisel, noorte arvamuse esindamisel ning noorte osaluse sisulisel tugevdamisel valla tasandil. Jätkatakse noorte omaalgatuse toetamist ning ettevõtlikkuse ja algatusvõime arendamist.
2. Türi Noortekeskus (perepesa ja loomemaja) toimivad ühtse tervikuna, kus noorte ja perede arengut toetatakse süsteemsete ennetustegevuste, huvitegevuse ja kogukondliku toe kaudu, lähtudes varajase märkamise ja tervikliku lähenemise põhimõttest.
3. Arendatakse ja rakendatakse Türi valla noorte heaolu koostöömudelit, mis ühendab noorsootöö, haridus-, sotsiaal- ja tervisevaldkonna ning peretöö.
4. Arendatakse noorte vaimse tervise ennetustegevusi, pöörates tähelepanu nii individuaalse toe võimalustele, grupitegevustele kui ka turvaliste ja noore vajadusi arvestavate keskkondade loomisele.
5. Tugevdatakse mobiilset ja paindlikku noorsootööd, et jõuda maapiirkondade ning vähemaktiivsete noorteni. Piirkondliku kättesaadavuse parandamiseks luuakse võimalused Kabala piirkonnas noorsootöö teenuse arendamiseks ning kavandatakse Oisu noortetoa tegevuse sidumine kogukonnakeskusega
6. Arendatakse noorte liikumis- ja tervist toetavaid võimalusi ning välialasid.
7. Haridusasutused ja Türi Noortekeskus teevad koostööd noorte ettevõtlikkuse, tööharjumuste, loovuse ja karjääripädevuste arendamisel.

8. Türi Noortekeskuse loomemajas arendatakse tulevikupädevusi toetavat huvitegevust, sealhulgas tehnoloogiapõhist loovtegevust ja praktilisi oskusi. Türi Noortekeskuse perepesas arendatakse edasi vanemahariduse, perede toetamise, psühholoogilise toe ja kogukondliku ennetuse süsteemi.
9. Noorsootöös rakendatakse andmepõhist juhtimist, tagatakse kvaliteedi järjepidev hindamine ning toetatakse töötajate professionaalset arengut ja tööheaolu.
10. Toetatakse noorte väärtuskasvatust ja kogukondlikku sidusust, sealhulgas nt. koostöös Kaitseliidu noorteorganisatsioonidega.

3.4.4 Tegevuskava

NOORSOOTÖÖ							
Valdkond (V) Eesmärk (E) Tegevuse (T) nr	**Tegevus/investeering**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**Märkused**
V3.4 E2 T1	Noorte omaalgatuse fondi toetamine	x	x	x	x	x	
V3.4 E1T2	Noorte volikogu toetamine	x	x	x	x	x	
	Kokku	0	0	0	0	0	

GORILLE
KASSUKAMMI

3.5 Kultuur

3.5.1 Hetkeolukord ja arenguvajadused

Türi Raamatukogu

Türi Vallavalitsuse hallatava asutuse Türi Raamatukogu (Türi Raamatukogu) eesmärgiks on kujundada usalduse, hästi kättesaadavate teenuste ja kvaliteetse avaliku ruumi toel inimeste lugemisharjumusi, pakkuda teadmisi ja nõustamist, aidates sellega kaasa inimeste silmaringi ja harituse kasvule. Selleks tagame elanikele vaba ja piiramatu juurdepääsu informatsioonile, teadmistele, inimmõtte saavutustele ja kultuurile ning toetame elukestvat õppimist ja enesetäiendamist.

Et pakkuda elanikele kaugtöö ja õppuritele rühmatöö tegemiseks võimalusi, ehitatakse Türi raamatukogus välja üks ruum individuaaltöökohtade tegemiseks.

Raamatukogu pakub erinevaid infotehnoloogilisi vahendeid ja võimalusi nende kasutamiseks. 2026. aastast pakuvad kõik Türi valla raamatukogud ööpäevaringset raamatute kättesaamise ja tagastamise võimalusi.

Türi raamatukogus toimus 2025. aastal 137 üritust ja 17 rühmakoolitust.

Türi Raamatukogu täidab oma eesmärgist tulenevaid põhiülesandeid oma struktuuriüksustes Türi, Laupa, Kabala, Kahala, Oisu, Käru ja Väätsa raamatukogudes.

2025. aastal kasutas raamatukogus pakutavaid teenuseid 3 050 inimest. Raamatukogu külastati 64 069 korral ja tehti kokku 115 026 koju- ja kohallaenutust.

2026. aastal korraldati 413 üldsilmaringi arendavat ning lugemist toetavat üritust ja neist võttis osa 7 993 inimest.

Türi valla kõikidesse raamatukogudesse komplekteeriti kokku 3 265 eksemplari teavikuid, neist annetustena 453 eksemplari. 2025. aasta lõpu seisuga oli Türi valla raamatukogudes arvel 145 164 eksemplari raamatuid. Kogudest kustutati 3 913 eksemplari raamatuid. Kõikides raamatukogudes on avatud internetipunktid. Põhimäärus.

Türi Kultuurikeskus

Türi Vallavalitsuse hallatava asutuse Türi Kultuurikeskus (Türi Kultuurikeskus) põhieesmärk on mitmekülgse kultuuriteenuse ja huvitegevuse pakkumine; rahvakultuuri arengu toetamine; professionaalse kultuuri vahendamine; koostöö edendamine erinevate kontsert/etendusasutustega üle Eesti.

2025. aastal toimus 419 erineva iseloomuga sündmust. Nendest 48 professionaalsete esinejate osavõtul (näitused, etendused, kontserdid, kinod), lisaks 371 muud sündmust (sh peoõhtut) kultuuriteenuse tagamiseks valla elanikele. Renditakse kultuurikeskuse ruume rahvamajades Türil, Oisus, Väätsal, Kabalas, Kärus ettevõtetele, asutustele, eraisikutele üle Eesti.

Huvitegevuse pakkumiseks korraldasime ringide ja kollektiivide tööd, ühtekokku 59 erinevas ringis 1056 osavõtjaga.

Tehakse koostööd kontsertasutustega Eesti Jazzliit, OÜ Uus kontsert, Tartu Kontsertkorraldus, Rakvere teater, Kuressaare teater, Temuffi teater, Nuutrum teater, Komöödiateater, Vana Baskini teater, lasteteater REKY, Noorooteater, Lendteater, Karlova teater, Endla teater.

Ühtekokku külastas Türi Kultuurikeskuse sündmusi ligemale 60 460 inimest. Põhimäärus.

ARENGUVAJADUSED

1. Kultuuritöötajate järelkasv.
2. Hajaasustusest ligipääs kultuurisündmustele.

Türi Muuseum

Türi Vallavalitsuse hallatav asutus Türi Muuseum (Türi Muuseum) kogub, uurib ja säilitab Türi ajalugu ja kultuuripärandit ning tutvustab seda museoloogiliste vahendite abil. Muuseum võtab aktiivselt osa valla ürituste ja koolituste korraldamisest.

2024. aastal oli muuseum külastajatele avatud 249 päeva. Muuseumiööl 17. mail külastas muuseumi 166 inimest. 2025. aastal oli külastajaid 5241 inimest võrdluseks 2024. aastal 5162 (külastajate arv hõlmab Eesti Ringhäälingumuuseumi ja Türi muuseumi külastajaid kokku). Türi muuseumi programmides ja üritustel osales gruppe 22 milles osalejaid 366.

Hea koostöö on Eesti Ringhäälingumuuseumiga, kes tegutseb muuseumide maja esimesel korrusel, samuti Türi valla lasteaedade ja koolidega. Muuseumis on turismiinfopunkt, kus saab osta meeneid kui ka hankida turismialast infot Türi vallas. Põhimäärus.

Ülevallalised kultuuriüritused

Ülevallalisteks kultuuriüritusteks on traditsioonilised sündmused (valla ja linna sünnipäev, tunnustamised jms), suurüritused ning projektid (kevadpealinn, Türi lillelaat, Kabala laulu- ja tantsupidu, Tõrvaaugu metsa- ja matkapäev, Türi õunafestival, Paide-Türi rahvajooks, Käru järvepäev, Väätsa rahvamaja jõuluvaateaknad jms) ja Eesti Vabariigile oluliste tähtpäevade (Vabadussõjas võidelnute mälestuspäev, Tartu rahu aastapäev, Eesti Vabariigi aastapäev, märtsi- ja juuniküüditamise mälestuspäevad, Eesti lipu päev) tähistamine. Kultuurivaldkonna asutused (kultuurikeskus, muuseum, raamatukogu) ja nende töötajad osalevad ülevallalisi kultuuriüritusi korraldavates töörühmades ning aitavad kaasa maakondlike ja vabariiklike ettevõtmiste korraldamisele.

3.5.2 Strateegilised eesmärgid 2035

1. Vallas väärtustatakse rahvakultuuri ja on hästi toimiv kultuurikorraldus.
2. Väärtustatakse Eesti laulu- ja tantsupidude traditsiooni jätkusuutlikkust ja elujõudu.
3. Piirkonniti on olemas võimalused igale eale huvitegevustega tegelemiseks.
4. Toimuvad üleriigilise ja maakondliku tähtsusega kultuuriüritused.
5. Transpordikorraldus võimaldab elanikel saada osa valla pakutavatest teenustest, kultuuri- ja seltsielust.
6. Türi Raamatukogu struktuuriüksused kujunevad ühiskondlikeks teenuskeskusteks.

3.5.3 Eesmärgid ja tegevussuunad 2027–2031

1. Tugevad ja jätkusuutlikud kultuuritraditsioonid.
2. Türi Raamatukogu on kaasaegne teabekeskus ja aitab kaasa e-teenuste kättesaadavusele vallas.
3. Türi Muuseumi liitmine Türi Kultuurikeskusega.
4. Toetatakse kultuuri- ja muinsuspärandi säilitamist.
5. Valla suurüritusi korraldatakse erinevates valla piirkondades.
6. Uuenduslike vaba aja, kultuuri ja spordi võimaluste loomine.
7. Vallas toimuvate ürituste ühisturundamine.

3.5.4 Tegevuskava

KULTUUR							
Valdkond (V) Eesmärk (E) Tegevuse (T) nr	**Tegevus/investeering**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**Märkused**
V3.5 E3 T1	Türi Muuseumi tegevuse ümberkorraldamine (liitmine Türi Kultuurikeskusega)	x					
V3.5 E1 T2	Kultuuritöötajate ja ringijuhtide töö tasustamisel arvestatakse eriharidust ja kvalifikatsiooni	x	x	x	x	x	
	Kokku	0	0	0	0	0	

7

3.6 Sport

3.6.1 Hetkeolukord ja arenguvajadused

Spordiseadusest tulenevat ning muud sporditegevust korraldab Türi valla territooriumil halduslepingu alusel mittetulundusühing MTÜ Türi Spordiklubide Liit (TSKL). TSKL koordineerib ja korraldab Türi vallas spordisündmusi, haldab Türi valla spordirajatisi ja Türi spordikooli. TSKLi liikmeteks on 22 spordiklubi ja Türi vald. Türi valla eelarvest TSKL-le eraldatud raha kasutatakse spordiklubide toetamiseks, spordirajatiste majandamiseks, spordikooli õppe- ja treeningtöö läbiviimiseks ning treenerite töö tasustamiseks, valla spordiürituste korraldamiseks ja sporditegevuse administreerimiseks. TSKL korraldab vallas spordisündmusi koostöös oma liikmesklubidega: toimuvad traditsioonilised kogukonna liikumisüritused, liikumissari „Liigume koos", perespordipäevad, erinevate spordialade seeriavõistlused ja muud liikumisüritused. Koostöös Paide linna ja Triatloniakadeemiaga korraldatakse Järvamaa suurimat rahvaspordiüritust Paide-Türi rahvajooksu. TSKL haldab mitmeid valla spordirajatisi, sealhulgas Konesko Türi spordihoonet, staadioni ja korvpalliväljakut, Türi linna staadioni, Türi Tolli metsa tervise- ja suusaradu, uisuväljakut ja välijõusaali, Türi jalgpalli- ja vibustaadioni, Türi kunstmuruväljakut, Türi Kõrgessaare *discolfi*parki ja liikumisradu, Türi Saunametsa liikumis- ja matkaradu, Väätsa Tervisekompleksi ja selle välirajatisi (staadion, multifunktsionaalne palliväljak, discgolfi park, välijõusaal, rannavolle väljakud, Reopalu välijõusaal), Kabala spordihoonet, Käru spordiväljakut ja muid väiksemaid spordirajatisi. TSKLi hallatavas Türi spordikoolis toimub õppe- ja treeningtegevus kaheksal spordialal. Spordikoolis on ligikaudu 200 õpilast ja töötab 10 treenerit.

Türi ujulat haldab Türi Arengu Sihtasutus. Ujulas arendatakse koostöös Järvamaa Haiglaga rehabilitatsiooniteenuseid.

Lisaks nimetatutele on vallas veel mitmeid spordirajatisi, mida haldavad koolid, kohalikud kogukonnad, spordiklubid või eraettevõtjad. Käru alevikus tervise- ja puhkeala 1,1 km asfaltkattega terviseraja, välijõusaali ja rannavolle väljakuga, Käru Põhikooli võimla, staadion ja palliväljakud. Oisus välijõulinnak ja palliväljakud, võimla, staadion ja rannavolle väljak. Kabalas staadion, palliväljak, välijõusaal ja rannavolle väljak. Türil rannajalgpalli väljak, Ühisgümnaasiumi võimla, vibuspordi treeningsaal, Kalevi tn tenniseväljakud, Lokuta lasketiir. Säreveres Järvamaa KHK kaarhall, ratsamaneež ja ratsutamisväljak. Kihli motokeskus, Kirna talli ratsutamisväljak, Toosikannu jahilasketiir, Metsajõe

discgolfi park, Veskisilla *bowling*usaal ja kardirada, Väätsa *wake*park, petangi väljakud ja -hall. Sportimiseks ja liikumisharrastuseks on valminud orienteerumiskaardid Türi Kõrgessaares, Türi Saunametsas, Türi Tolli metsas, Türi kesklinnas, Oisus, Kabalas, Laupal, Väätsal, Kärus, Toosikannul ja Säreveres. Valla spordirajatistest on amortiseerunud ja ootavad uuendamist Väätsa staadion, Käru staadion ja Konesko Türi spordihoone staadion ning sinna juurde planeeritud välispordiväljakud. Põhikiri.

ARENGUVAJADUSED

1. Uuendatud spordiobjektid.
2. Treeneritel ja klubijuhtidele aktiivne järelkasv.

3.6.2 Strateegilised eesmärgid 2035

1. Head võimalused liikumisharrastuse ja tervisespordiga tegelemiseks: kergliiklusteede võrgustik, mänguväljakud, puhkealad, tervise- ja suusarajad jne.
2. Kaasaegsed sise- ja välitingimused spordi- ja liikumisharrastusega tegelejatele.
3. Toimuvad üleriigilise ja maakondliku tähtsusega spordiüritused.
4. Toetatakse rahaliselt vallas tegutsevate seltside ja klubide tegevust ning spordibaaside korrashoidu.
5. Transpordikorraldus võimaldab valla elanikel tegeleda spordi- ja liikumisharrastusega ning noortel osaleda treeningutel.
6. Türi linna sporditurismi ja õpilasturismi toetuseks on koostöös erasektoriga loodud sobiv soodne majutusteenus.
7. Treenerite palgatase hoitakse vähemalt õpetajate palga tasemel.

3.6.3 Eesmärgid ja tegevussuunad 2027–2031

1. Korrastatud matka- ja terviserajad ning mängu- ja spordiväljakud.
2. Kaasaegsed sportimistingimused kõigile huvigruppidele.
3. Sporditegevust arendatakse ja korraldatakse koostöös eraõiguslike juriidiliste isikutega.
4. Treeneritel ja klubide eestvedajatel on ambitsioonikas ja ettevõtlik järelkasv.
5. Sportlike tulemuste toetamise põhimõtete väljatöötamine.

3.6.4 Tegevuskava

SPORT							
Valdkond (V) Eesmärk (E) Tegevuse (T) nr	**Tegevus/investeering**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**Märkused**
V3.6 E1,2 T1	Olemasolevate liikumisharrastuse rajatiste järjepidev hooldamise tagamine ja nende uuendamine	x	x	x	x	x	
V3.6 E1,2 T2	Türi spordihoone staadioni (sh petangi- ja padeliväljakud), Türi linna staadioni ja Väätsa staadioni ning Käru spordiväljaku uuendamine	x	x	x	x	x	Lisarahastuse saamisel, investeeringud
	Kokku	0	0	0	0	0	

ADLER
1897

3.7 Seltsitegevus

3.7.1 Hetkeolukord ja arenguvajadused

Türi valla koosseisus on 1 linn, 4 alevikku ja 53 küla. Vallas tegutseb vabaühendusi, kelle eestvõtmisel viiakse ellu erinevaid kohalikke arendustegevusi ja ühiseid ettevõtmisi. Mittetulunduslikku tegevust toetatakse valla eelarvest tegevustoetuste, ürituste toetuste ja projektitoetustega. Tegevustoetust saab taotleda korra aastas ning ürituste ja ühistegevuste toetust kahel korral aastas. Projektitoetusi saab taotleda aastaringselt.

Huvi- ja tegevuspõhised ühendused on pidevas muutumises ja annavad samuti suure panuse kogukonnaelu rikastamisel. Näiteks tegutseb Türil kestliku eluviisi propageeriv Türi Kogukonnaselts Konna majas Viljandi tänaval, motokultuuri ühendus MTÜ Türi Motoklubi Alempois MC, noorsootöö ühing Türi Lastekaitse Ühing MTÜ. Vallas tegutseb mitmeid aktiivseid vanemaealisi vallakodanikke koondavaid vabaühendusi: Pihlapuu, Ehavalgus, Härmalõng, Ristikhein, Käru memmeklubi. Toimuvad eakate ümarlauad.

Piirkondlikke seltsidena toimetavad Oisus Kultuuri ja Arengu Selts (OKAS), Villevere Külaselts ja MTÜ Taikse Külaselts. Käru piirkonnas Kädva Külaselts ja Käru Tuletõrje Selts. Väätsa piirkonnas tegutseb MTÜ Lõõla Selts. Kabalas tegutseb Kabala Kultuuri ja Spordi Selts. Seltsitegevuse oluliseks takistuseks on eesvedajate väsimine ja vähene noorte järelkasv.

Mõnes külas vajab külaplats korrastamist või rekonstrueerimist. Nendeks tegevusteks on võimalik kasutada ka kaasava eelarve võimalust. Külaplatside vajaduspõhist või pidevat hooldust teeb Türi Haldus. Lisaks tegutsevad Türi vallas ka mitmed piirkondlikud vabaühendused: Järvamaa Ingerisoomlaste Kultuuriselts, MTÜ Kesk-Eesti Käsitööselts. Juba tuntumad ja laiema haardega vabaühendused, mis läbi oma tegevuste toovad Türi valda rohkelt külalisi ka väljastpoolt, on Eesti Jalgrattamuuseum ja MTÜ Käru Heade Tegude Muuseum.

ARENGUVAJADUSED

1. Aktiivsed eestvedajad.
2. Jätkusuutlikud seltsid.
3. Põlvkondade vaheline koostöö.

3.7.2 Strateegilised eesmärgid 2035

1. Seltsid ja ühingud on jätkusuutlikud ja tegusad.
2. Transpordikorraldus võimaldab elanikel ligipääsu pakutavatele teenustele ja seltsitegevustele.
3. Aktiivne seltside ja kogukondade, sh geograafiliste, huvipõhiste ja põlvkondade vaheline, koostöö.
4. Kogukonna kooskäimise ning sportimise ja vaba aja veetmise kohtade rajamine asustusüksustesse.

3.7.3 Strateegilised eesmärgid 2035

1. Kogukonnad on aktiivsed ja inimesed on motiveeritud ühistegevuseks.
2. Vald toetab kogukonna ideid ja algatusi.
3. Paikkondade aktiivsel osalemisel kaardistatakse nende paikkondade arenguvajadused, probleemid ja arengueelistused.
4. Elanikud kaasatakse valla otsuste tegemisse.
5. Toetatakse rahaliselt vallas tegutsevate seltside ja ühingute tegevust.

3.7.4 Tegevuskava

SELTSITEGEVUS							
Valdkond (V) Eesmärk (E) Tegevuse (T) nr	**Tegevus/investeering**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**Märkused**
V3.7 E2 T1	Külaplatside korrastamine, külade heakorra suurendamine (valla kaasfinantsseerimine)	x	x	x	x	x	
V3.7 E1,2 T2	Seltsitegevuse toetamine sh kriisideks valmisolek	x	x	x	x	x	
	Kokku	0	0	0	0	0	

3.8 Sotsiaalhoolekanne

3.8.1 Hetkeolukord ja arenguvajadused

Türi vallas toimub sotsiaalteenuste osutamine Türi Vallavalitsuse sotsiaalosakonna ametnike ja töötajate, hallatava asutuse Türi Päevakeskuse ning mitmete sotsiaalvaldkonnas tegelevate organisatsioonide koostöös. Sotsiaalvaldkonna ülesandeks on toetada elanikkonna toimetulekut, tagada kvaliteetne sotsiaalhoolekanne ja turvaline ning tervisele ohutu elu- ja töökeskkond.

2025. aastal kasutas sotsiaaltransporti 73 inimest. Sotsiaalkorterites elas 82 peret 108 elanikuga, nendest 44 pensioniealist ja 54 on erivajadusega inimest.

Toimetulekutoetuse taotlusi oli 1001 ja taotlejaid 164 erinevat leibkonda. Abivajadusest (lasteaed, ravikulud, majanduslik olukord) tingitud toetusi maksti 478 korral 128 isikule.

Türi vald maksab ka sihtgrupipõhiseid sissetulekust sõltumatuid sotsiaaltoetusi. Sünnitoetuse saajaid oli 132nendest 65 esmakordset, kooli alustamise toetuse saajaid 95, sünnipäevatoetuse saajaid 260 ja matusetoetuse saajaid 140.

Juulist 2023 jõustus hooldusreform, mis tõi omavalitsusele kaasa kohustuse osaleda kõikide hooldekodus viibivate omavalitsuse elanike hoolduskomponendi tasumisel. Enne hooldusreformi jõustumist osales vald 57 isiku hooldusteenuse osalises või täielikus tasumises Türi valla eelarvest. 2025. aastal viibis erinevates üldhoolekandeasutustes kokku 127 vallaelanikku, kelle hooldusteenuse eest tasuti hoolduskomponendi osa, lisaks tasuti väiksema sissetuleku hüvitist ligi pooltele neist. Tugiisik oli määratud 19 lapsele ja 1 täiskasvanud isikule. Koduteenust ja lõimitud sotsiaalteenust kokku osutati aasta jooksul 76 isikule. Isikliku abistaja teenus oli määratud 9 puudega isikule ja hooldaja oli määratud 51 puudega inimesele.

Türi linnas asub riigile kuuluv äriühing AS Hoolekandeteenused Türi Kodu, mis pakub erihoolekandeteenuseid. Vald osaleb psüühikahäirega inimestele teenuste pakkumiseks projektis „Isikukeskse erihoolekande teenusmudeli rakendamine kohalikus omavalitsuses“ ja jätkab sellega 2026. aastal.

Vallas asuvad üldhooldekodud Kärus ja Väätsal. Türi vald pakub hooldekoduteenust hallatavas asutuses Väätsa Eakate Kodu ning korraldab teenuse pakkumise klientide soovil enam kui 24 erinevas hoolekandeasutuses üle Eesti. 2021. aastal alustati Väätsa eakate kodus üldhooldusteenuse pakkumist päevahoiuteenusena. Türi ujulas on korraldatud avalik saunateenus.

Laste ja perede heaolu perspektiivist lähtuvalt oli 2025. aastal asendushooldusel 8 ning järelhooldusel 2 last.

ARENGUVAJADUSED

1. Sotsiaalteenuste ja -toetuste suurem rahastus.
2. Piisav teenuse osutajate ja teenuste kättesaadavus.

3.8.2 Strateegilised eesmärgid 2035

1. Vallas on tagatud sotsiaalteenuste kättesaadavus.
2. Isikukesksed ja võimalikult kaua kodus hakkamasaamist toetavad teenused.
3. Koostöö arendamine teenust osutavate organisatsioonidega teenuste kättesaadavuse parendamiseks.

3.8.3 Eesmärgid ja tegevussuunad 2027–2031

1. Türi Päevakeskuse tegevuse ümberkorraldamine eesmärgiga luua keskne sotsiaalteenuseid koordineeriv ja osutav asutus, arendada ja mitmekesistada sotsiaalteenuste pakkumist.
2. On tagatud isikukesksed ja võimalikult kaua kodus toimetulemist toetavad teenused.
3. Tugiteenuste pakkumiseks tehakse koostööd teenuse pakkujatega.
4. Sotsiaaleluruumide arv on optimaalne ja ruume kaasajastatakse järjepidevalt.
5. Vald pakub peredele tõenduspõhiseid ennetus- ja vanemlusprogramme ja teenuseid.
6. Toetatakse noorte haridustee jätkamist ja tööturule jõudmist.
7. Puuetega inimestele on tagatud ligipääs valla teenustele ja avalikele hoonetele.
8. Koostöös teiste omavalitsustega tagatakse turvakoduteenuse osutamine.
9. Erasektori initsiatiivil on Türi valda rajatud üldhooldekodu.

3.8.4 Tegevuskava

SOTSIAALHOOLEKANNE							
Valdkond (V) Eesmärk (E) Tegevuse (T) nr	**Tegevus/investeering**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**Märkused**
V3.8 E2,3 T1	Sotsiaalteenuse arendamine	x	x	x	x	x	
V3.8 E7 T2	Väätsa eakatekodu uus lift	50 000					Investeering
	Kokku	50 000	0	0	0	0	

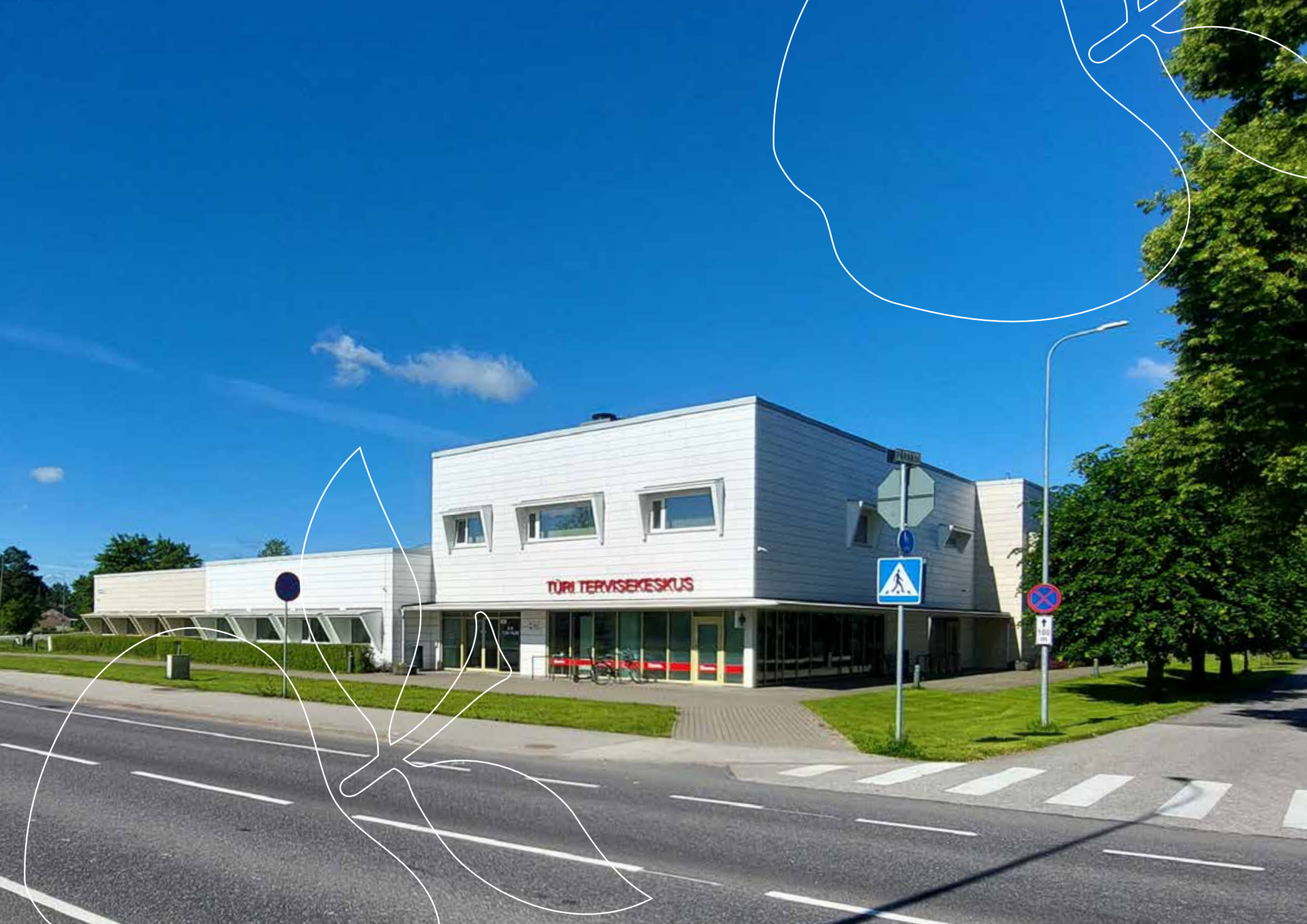
TURKU TERVISEKESKUS

3.9 Tervishoid

3.9.1 Hetkeolukord ja arenguvajadused

Tervishoid

Esmatasandi arstiabi tagamiseks Türi valla elanikele toetab vald perearstide tegutsemist.

Türi tervisekeskuses on 6 perearsti ja pereõdede teenused. Koostöös AS Järvamaa Haiglaga osutatakse eriarstiabi ning toetavaid teenuseid. Väätsa piirkonna perearst töötab 2 päeval nädalas Paide perearstikeskuses ja 3 päeval nädalas Väätsal.

Vallaeelarvest toetatakse AS Järvamaa Haigla poolt eriarstiabi osutamist Türi Tervisekeskuses ning kaetakse vajadusel ravikindlustamata vallakodanike ravikulu.

Türi vald on AS Järvamaa Haigla aktsionär ning on soetanud juurde AS Järvamaa Haigla aktsiaid seoses õenduskeskuse hoone ehitamisega haigla juurde.

Türi tervisekeskuse juures töötab SA Tartu Kiirabi brigaad, millega paranes oluliselt Türi valla elanikele vältimatu abi kättesaadavus. Lähim ambulatoorse erakorralise meditsiiniabi osutaja on AS Järvamaa Haigla erakorralise meditsiini osakond asukohaga Paides.

Koduõendusteenust osutavad Türi vallas Järvamaa Haigla AS koduõed. Kärus osutab koduõenduse teenust OÜ Käru Südamekodu.

OÜs Türi Tervisekeskus töötavad kolm kooliõde, kes osutavad koolitervishoiuteenust Türi ja Laupa Põhikoolis, Türi Ühisgümnaasiumis, Türi Kevade Koolis ja Järvamaa rakendusliku kolledži Särevere õppekohas. Tervishoiuteenust Käru ja Väätsa Põhikoolis pakuvad pereõed.

Türi linnas on viis hambaravikabinetti ja kolm apteeki. Apteegiteenust osutatakse ka Käru alevikus.

Tervisedendus

Türi vallas tegelevad tervisedenduslike ennetustegevustega kõik Türi valla asutused, toetades nii oma töötajate kui teenuste tarbijate tervist toetavaid eluviise.

MTÜ Türi Spordiklubide Liit (TSKL) on spordi- ja liikumisharrastuse eestvedaja. TSKL haldab enamikku vallas paiknevatest spordi- ja liikumisharrastuse rajatistest. Rajatud ja uuendatud on matkaradu ja liikumisväljakuid. Kaasaegsed spordi- ja liikumisharrastuse võimalused kasvasid uue spordihoone kasutusele võtmisega 2021. aastal.

Türi ujula pakub elanikkonnale erinevaid treeninguid ja liikumisvõimalusi ning koostöös Järvamaa Haiglaga teraapiabasseinis rehabilitatsiooniteenuseid lastele ja puuetega inimestele.

Tervisedenduse valdkonnas juhindutakse 2022. aastal valminud Järva maakonna tervise ja heaolu strateegiast ning selle tegevuskavast, mille prioriteediks on laste- ja noorte vaimse tervise toetamine läbi enesejuhtimisoskuste ja vanemahariduse toetamise ning spetsialistide ja tervist toetavate käitumisharjumuste sekkumiste rakendamise. Oluliseks vanemahariduse keskuseks on Türi Noortekeskuse perepesa.

ARENGUVAJADUSED

1. Elanikkonna teadlikkuse kasvatamine tervisekäitumisest.
2. Meditsiinitöötajate järelkasv.

3.9.2 Strateegilised eesmärgid 2035

1. Türi vallas perearstiabi ja eriarstiabi teenuste toetamine.
2. Tervislikud eluviisid on populaarsed. Toetatakse tervisekäitumise kujundamist.
3. Türi vallas on head võimalused liikumisharrastustega tegelemiseks.

3.9.3 Eesmärgid ja tegevussuunad 2027–2031

1. Liikumisharrastuse ja tervisliku eluviisi propageerimine.
2. Valla asutuste töötajate tervisekäitumise ja töökeskkonna edendamine, valla töötajatele soodustingimustel tervisespordi harrastamise võimaldamine.
3. Toimiv koostöö eriarstiabi osutamisel AS Järvamaa Haiglaga. Perearstiteenuse ja eriarstiteenuste pakkumine Türi tervisekeskuses.
4. Tervisekäitumise kujundamine ja riskikäitumise ennetamine.
5. Koostöös partneritega kvaliteetse vanemahariduse pakkumine.

3.9.4 Tegevuskava

TERVISHOID							
Valdkond (V) Eesmärk (E) Tegevuse (T) nr	**Tegevus/investeering**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**Märkused**
V3.9 E1,4 T1	Järva maakonna terviseprofiili rakendamine	x	x	x	x	x	
	Kokku	0	0	0	0	0	

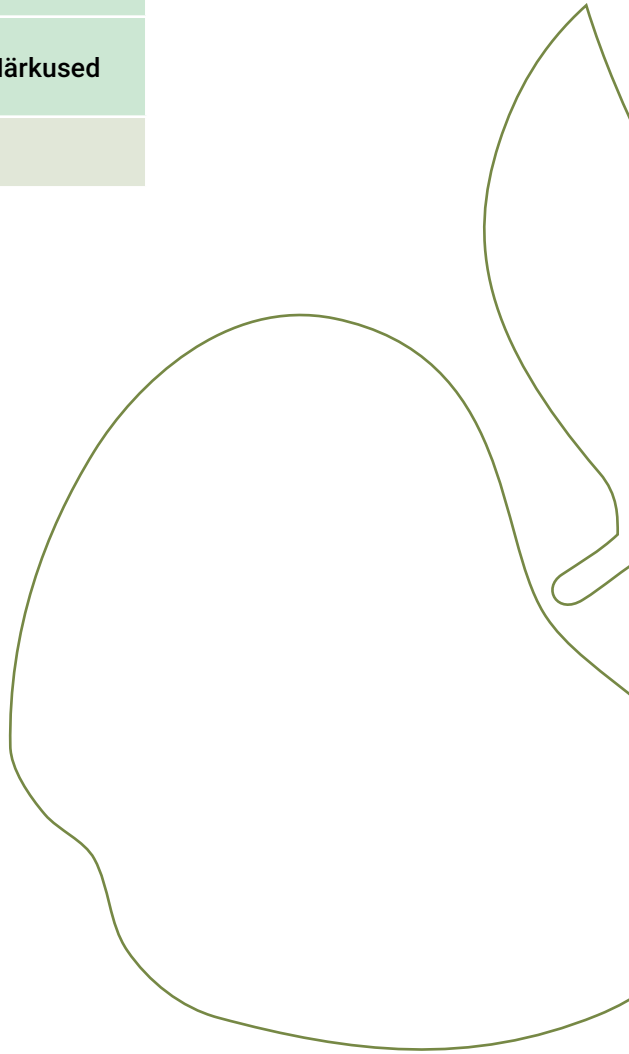

POLITSEI
POLITSEI
5775
✆112
www.POLITSEI.ee
5775
TULE ABIPOLITSEINIKUKS

3.10 Turvalisus

3.10.1 Hetkeolukord ja arenguvajadused

Avaliku korra tagamine ja koostöö

Tehakse koostööd politsei ja turvateenuseid pakkuvate ettevõtetega nii üldkasutatavatel objektidel turvalisuse tagamiseks kui ka tiheasustusaladel patrullimiseks. Avaliku korra tagamiseks on sõlmitud leping AS-iga G4S Lõuna-Eesti. Turvafirma on kohustatud tagama Türi vallale kuuluva vara ning muude objektide ööpäevaringse regulaarse ülevaatuse poolte vahel sõlmitud lepingus sätestatud tähtaegadel.

Riskipiirkondadesse on paigaldatud turvakaamerad ning nende kasutamist laiendatakse. Toetatakse naabrivalve arengut, elanikkonna teadlikkust ja eneseabi oskusi suurendavate ning riskikäitumist vältivate ürituste korraldamist. Tõhustatakse igapäevast tegevust vallale seadusega pandud järelevalve funktsioonide täitmisel. Valla korrakaitseametnik tegutseb koostöös erialaspetsialistidega aktiivselt ning juhib tähelepanu korrastamist vajavatele objektidele. Selle tulemusena on juba korrastatud avalikus ruumis asuvaid hooneid, likvideeritud varemeid ja amortiseerunud hooneid ning parandatud nii heakorda kui jäätmekäitlusreeglitest kinnipidamist.

Türi vallas töötab kaks piirkonnapolitseinikku, kellega koostööle aitab kaasa töökohtade paiknemine ametiasutusega ühes hoones. Jätkuvalt on vajadus ööpäevaringse politseipatrulli järele Türi vallas. Turvalisuse tagamiseks toetatakse abipolitseinike tegevust.

Suplushooajal on tagatud rannavalve Türi linnas Türi tehisjärve ääres. Rannavalve on kohustatud jälgima riigi ja Türi valla õigusaktide täitmist rannakülastajate ja suplejate poolt, vältimaks tegevusi, mis võivad põhjustada õnnetusi suplusakvatooriumil või selle kaldal ning rakendama vastavaid ettevaatusabinõusid õnnetuste ärahoidmiseks.

Päästeteenused

Türi vallas asub Päästeameti Türi päästekomando, millele valmis 2023. aastal uus depoohoone. Türi vallas tegutsevad veel vabatahtlikud järgmised päästekomandod: MTÜ Türi Vabatahtlik Tuletõrje Ühing, kellel on komandod Väätsal ja Oisus, MTÜ Lõõla Vabatahtliku Päästekomando ja MTÜ Käru Tuletõrje Selts.

Kaitseliit, Naiskodukaitse, Noored Kotkad ja Kodutütred

Riigikaitse valdkonna organisatsioonina tahab Kaitseliit ja tema nais- ja noorteorganisatsioonid tõsta laiemalt kodanikuteadlikkust, et iga kodanik leiaks endas soovi panustada riigikaitsesse talle sobival moel.

Türi linnas asub Kaitseliidu Järva maleva staap ja Lõõlas Kaitseliidu Järva maleva õppekeskus. Endise Käru valla haldusterritoorium kuulub Kaitseliidu Rapla maleva vastutuspiirkonda, mille tegevust korraldab Käru piirkonnas Rapla maleva Hiie üksikkompanii.

Kaitseliit osaleb Kaitseväe ja Kaitseliidu riigikaitselistel õppustel. Türi vald on heaks partneriks nii Kaitseväele kui ka Kaitseliidule õppuste kavandamisel ja läbiviimisel Türi valla haldusterritooriumil.

Kriisivalmidus

Eesti julgeolekupoliitika aluste järgi on elanikkonnakaitse vundamendiks inimeste suutlikkus kriisi ajal ennast kuni abi saabumiseni ise kaitsta ja vajaduse korral üksteist aidata. Selle saavutamine on ühiskonna eri osaliste ühine jõupingutus, kus on oluline roll inimestel, kogukondadel, vabatahtlikel, kohaliku omavalitsuse üksustel ja erinevatel riigiasutustel. Türi vald juhindub elanikkonnakaitses ja kriisivalmiduses eelpool kirjeldatud põhimõtetest.

Valdkonna mõõdikuid on kirjeldatud arengukava punktis 3.12.

Türi vallas on 4 avalikku varjumiskohta, neist 3 asuvad Türi linnas. Avalikud varjumiskohad:
1) Konesko Türi Spordihoone;
2) Türi Vallavalitsuse hoone;
3) Türi Halduse hoone;
4) Väätsa Põhikooli hoone.

Türi vallas ei ole valmiskujul kerksuskeskusi. Suurema kriisi korral kasutatakse ajutisi lahendusi vastavalt hädaolukorra lahendamise plaanile, et tagada elanikele võimalus saada teavet ja vajadusel esmast abi ka siis, kui tavapärased sidekanalid on häiritud. Tänase seisuga on võimalike kerksuskeskustena kaardistatud järgmised rahvamajad:
1) Kabala;
2) Käru;
3) Oisu;
4) Väätsa.
Lisaks Konesko Türi Spordihoone.

Kõnealustes hoonetes on valmidus generaatoriühenduseks elektrikatkestuse korral.

Hiljemalt 01.07.2027 tuleb koostada 1200 m² või suurematele hoonetele varjumisplaan – koostab hoone omanik või tema määratud isik. Hetkeseisuga Türi valla asutustel varjumisplaane koostatud ei ole. Lisaks tuleb hiljemalt 01.07.2028 kohandada 1200 m² või suuremates hoonetes varjumiskoht – kui hoonesse ei ole rajatud varjendit, kohandab hoone omanik võimaluse korral hoone või selle osa varjumiskohaks. Türi vallas on hetkel 4 avalikku varjumiskohta.

Türi Vallavolikogu 26.02.2026 määrusega nr 2 kinnitati „Elutähtsa teenuse osutaja määramine, teenuse kirjeldus ja teenuse toimepidevuse nõuded Türi vallas“.

Moodustatud on valla kriisikomisjon, mille peamiseks ülesandeks on koordineerida kriisireguleerimist ning teha koostööd erinevate riigi ja kohalike asutuste kui ka ettevõtetega. Kriisikomisjoni kuuluvad vallavalitsuse liikmed, Kaitseliidu, Politsei- ja Piirivalve, Päästeameti ning tervisekeskuse inimesed, samuti elektri, vee ja ehituse valdkondade esindajad ja Türi Halduse esindajad.

Elanikkonna teavitamiseks korraldatakse erinevaid infoseminare ja kohtumisi ning uuendatud on valla kodulehe elanikkonnakaitse ja kriisiks valmisoleku osa vastavalt Päästeameti suunistele.

ARENGUVAJADUSED

1. Politseipatrullide kohalolek.
2. Elanikkonna teadlikkuse ja valmisoleku tõstmine kriisideks.

3.10.2 Strateegilised eesmärgid 2035

1. Toimib hea koostöö politsei, kaitseliidu, naiskodukaitse, kiirabi ja päästeteenistusega ning vabatahtlike organisatsioonidega turvalisuse tagamisel.
2. Järjepidevad koolitused, õppused ning teavitustegevused suurendavad elanikkonna hädaolukorraks valmisolekut.
3. Elanikkonna kaitse taristu loomine koostöös riigiga.

3.10.3 Eesmärgid ja tegevussuunad 2027–2031

1. Videovalve tagab kriitiliste ohukohtade ülevaate ning mõjub õigusrikkumisi ennetavalt.
2. Kriisikomisjoni ja jõustruktuuride koostöös toimuvad regulaarsed kriisiks ja hädaolukorraks valmisolekut suurendavad koolitused ja õppused.
3. Kogukondliku kriisivalmiduse võimestamine sh kogukondade ressursside kaardistamine ja kriisiplaanide koostamine.
4. Rahvamajades kerksuskeskuste arendamine.
5. Koostatud varjumisplaanid vallale kuuluvatele hoonetele.
6. Varjumispaikade kohandamine.

3.10.4 Tegevuskava

TURVALISUS							
Valdkond (V) Eesmärk (E) Tegevuse (T) nr	**Tegevus/investeering**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**Märkused**
V3.10 E3 T1	Elanikkonna kaitse taristu loomine (kerksuskeskused, evakuatsiooni- ja varjumiskohad)	xx	xx	xx	xx	xx	Koostöö riigiga või projektide toel, investeeringud
V3.10 E2,3 T2	Kriisireguleerimise koolituste ja õppuste korraldamine, elanike kaitse, kriiside korral inimeste juhendamine, varustuskindluse suurendamine	x	x	x	x	x	Koostöö riigiga või projektide toel
	Kokku	0	0	0	0	0	

3.11 Juhtimine

3.11.1 Hetkeolukord ja arenguvajadused

2025. aasta eelarve ja arengukava täitmise kohta saab täpse ülevaate 2025. majandusaasta täitmise aruandest ja valla finantstegevusest käesoleva määruse lisast 2 Türi valla finantsstrateegia 2027–2031. Jooksvat informatsiooni eelarvest ning eelarve täitmisest saab Türi valla kodulehelt www.tyri.ee eelarve ning eelarvestrateegia alajaotusest. Lisainfo ja statistika Eesti Linnade ja Valdade Liidu (ELVL) kodulehel.

OSALUS ETTEVÕTETES JA ASUTUSTES

OÜ Türi Linnavara

21. märtsil 2000 asutatud osaühingu ainuosanik on Türi vald. Osaühingu põhitegevusala on hoonete ja kaugküttevõrkude haldamine. OÜ Türi Linnavara omandis on mõlemad Türi linna katlamajad (Vabriku ja Tehnika tn katlamajad) ja soojatrassid terves linnas, Väätsa katlamaja ja soojatrassid ning Särevere katlamaja ja soojatrassid. Põhikiri.

AS Järvamaa Haigla

13. juunil 1997. aastal asutatud AS Järvamaa Haigla on üldhaigla, kus osutatakse erinevaid ambulatoorseid ja statsionaarseid eriarstiabi-, õendusabi- ja rehabilitatsiooniteenuseid. Türi vald omab 31,922% haigla aktsiatest. 2019. aastal valmis haigla juurde uus tervisekeskus, kus on töökoht ka Väätsa perearstile. Haiglaga koostöös osutatakse Türi tervisekeskuses eriarstiabi- ning rehabilitatsiooniteenuseid.

Türi Arengu Sihtasutus

Türi Vallavolikogu poolt asutatud Türi Arengu Sihtasutuse (TASA) tegevuse eesmärgiks on Türi valla kogukonna identiteedi hoidmine ja arendamine, mainekujunduslike projektide elluviimine ning projektides ja ettevõtmistes koostööpartnerina osalemine. TASA prioriteetsed tegevused on Türi Rahvalehe väljaandmine. Alates 2019. aasta 1. juulist on sihtasutuse ülesanne Türi vallale kuuluva Türi ujula tegevuse korraldamine. Põhikiri.

MTÜ Järvamaa Ühistranspordikeskus

MTÜ Järvamaa Ühistranspordi Keskuse asutajateks olid Eesti riik Järva Maavalitsuse esinduses ja 16 Järvamaa omavalitsust (täna 3 omavalitsust õigusjärglastena). MTÜ Järvamaa Ühistranspordi Keskuse ülesandeks on Järvamaa maakonnaliinidel ühistranspordi korraldamine.

Mittetulundusühingu eesmärgiks on tagada elanikele soodsamad ja majanduslikult tõhusamad ühistransporditeenused, mille aluseks on ühtne liinivõrk, kooskõlastatud sõiduplaanid ning ühtne piletisüsteem. Keskus koos omavalitsustega suunab ja koordineerib ühistranspordi arengut Järvamaal ning töötab välja ja viib ellu asjaomaseid arengukavasid, otsides selleks ühiselt rahalisi vahendeid. Põhikiri.

Sihtasutus Järvamaa

Sihtasutus Järvamaa on Järva maakonna maakondlik arendusorganisatsioon, mille ülesanne on toetada ja edendada maakonna majanduslikku, sotsiaalset ja kogukondlikku arengut.

- Ettevõtluse arendamine – pakub tasuta nõustamist alustavatele ja tegutsevatele ettevõtjatele, korraldab koolitusi ja infopäevi.
- Vabaühenduste ja kogukondade toetamine – nõustab MTÜsid ja kogukonnaalgatusi ning aitab kaasa kodanikuühiskonna arengule.
- Maakondlikud arendusprojektid – tegutseb turismi, hariduse, kultuuri, tervisedenduse ja turvalisuse valdkondades.
- Koostöö riigi ja omavalitsustega – viib ellu riiklikke ja Euroopa Liidu toetatud programme ning koordineerib maakondlikku arengut.

Türi vald panustab rahaliselt järgmisteses maakonna omavalitsuste ja sihtasutuse Järvamaa ühisprojektidesse:

- projekt „Kesk-Eesti innovatsioonikeskuse rajamine“;
- projekt „Kesk-Eesti ettevõtlusinkubaator“;
- projekt „Kesk-Eesti DMO turismiettevõtete koostöövõrgustiku arendamine ja konkurentsivõime kasvatamine läbi ühiste turundustegevuste Eestis, Lätis ja Soomes“;
- projekt „Haridusinnovatsioon ja noorte arengu toetamine“

Lisaks toimivad maakonna ühised tunnustusüritused erinevatele sihtgruppidele.

OSALEMINE ORGANISATSIOONIDES

Türi vald osaleb esindatuse ja valla huvide kaitsmiseks järgnevates koostööorganisatsioonides: MTÜ Eesti Linnade ja Valdade Liit, MTÜ Lõuna-Järvamaa Koostöökogu, MTÜ Raplamaa Partnerluskogu, MTÜ Eesti Mõisakoolide Ühendus, MTÜ Eesti Muusikakoolide Liit, MTÜ Eesti Ringhäälingumuuseum, MTÜ Eesti Jäätmehoolduskeskus, MTÜ Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus, MTÜ Paide-Türi Rahvajooks, MTÜ Eesti Rahvamajade Ühing, MTÜ Eesti Puhkpillimuusika Ühing, Eesti Hoolekandeasutuste Liit ja MTÜ Türi Spordiklubide Liit.

RAHVUSVAHELINE KOOSTÖÖ

Rahvusvahelist koostööd tehakse erinevate sündmuste raames ning ühisprojektide ettevalmistamisel ja elluviimisel. Türi vald osaleb Euroopa väikelinnade ühenduses Douzelage ja koostöövõrgustikus

Innovation Circle. Aktiivsed ollakse nii noorsoovahetustes kui erinevates haridusprojektides. Valla üldhariduskoolid, Türi Muusikakool ja erinevad kollektiivid osalevad paljudel konkurssidel ja festivalidel üle Euroopa ning võõrustavad ise külalisi mitmetest riikidest.

Valla infojagamise kanalid

Peamiseks elanike ja külaliste informeerimise kanaliks on kujunenud valla veebileht. Lisaks sellele annab Türi Arengu Sihtasutus (TASA) välja ajalehte Türi Rahvaleht, mis viiakse kord kuus tasuta kõikidesse valla postkastidesse. Leht on värviline ja 12–16 leheküljeline. Türi vallal on igal nädalal valla youtube kanalil Türi valla taskuhääling, esindatus sotsiaalvõrgustikus Facebook ning Instagram.

VALLA PERSONALIPOLIITIKA

1. Väärtustatud töötajad ja motiveeritud töötasusüsteem.
   Strateegiline siht on töötajate ja ametnike (edaspidi koos nimetatud töötaja) väärtustamine läbi motiveeriva töötasu, mis on kooskõlas kvalifikatsiooni, tehtud töö ja vastutusega. Palgakorralduse aluseks on töökohtade jaotamine palgagruppideks vastavalt kvalifikatsioonile, tööoskustele ja -kogemustele. Lisaks põhipalgale võib rakendada tulemuspalka, et tunnustada erakordseid tööalaseid saavutusi ja täiendavate tööülesannete täitmist.
2. Kompetentsed töötajad, vald toetab töötajate tervisekäitumist.
   Eesmärgiks on kehtestada töötajatele selged nõuded haridusele, töökogemustele ja oskustele, sh kohustus tunda kaasaegseid teabehalduse ja küberkaitse põhimõtteid.

   Süsteemselt toetatakse töötajate tervist (tervisekontrollid) ja soodustatakse liikumisharrastusi. Järjepidevalt hinnatakse töötajate töötulemusi, planeeritakse vajalikke koolitusi ja seatakse uusi eesmärke.
3. Digitaliseeritud tööprotsessid ja optimeeritud asutuste struktuur.
   Eesmärk on muuta teabehaldus valdavalt paberivabaks ja digitaliseerida kõik olulised tööprotsessid. Pidevalt arendatakse e-teenuseid, tagades kiire ning paindliku suhtlemise kodanikega. Vallavalitsuse ja tema hallatavate asutuste struktuur on optimaalne ja piisav.

INFOKOMMUNIKATSIOON JA INNOVATSIOON

1. Ühine küberturbe poliitika.
   Küberkaitse tugevdamine vallaüleselt läbi Eesti Infoturbe Standardi rakendamise.

   2026. aastal majutati valla koduleht riigiplatvormile ja üritusi kuvatakse läbi Kultuurikava platvormi.
2. Toimiv lairibavõrk ja juurutatud geoinfosüsteemid (GIS) andmete visualiseerimiseks.
3. Paberivaba teabehaldus ja e-teenused. Täielik üleminek digitaalsele teabehaldusele ja uute kasutajasõbralike e-teenuste pakkumine elanikele.

ARENGUVAJADUSED

1. Maksumaksjate arvu hoidmine või kasvatamine.
2. Kvaliteetsete avalike teenuste järjepidev kasv.

3.11.2 Strateegilised eesmärgid 2035

1. Valla juhtimise struktuur ja toimimine on optimaalne ja piisav.
2. Avalikkus on informeeritud ja kaasatud valla juhtimisse, ettevõtjad ja kodanike ühendused täidavad olulist rolli valla elu edendamisel.
3. Vallasisene, maakondlik, siseriiklik ja rahvusvaheline koostöö on aktiivne ja tulemuslik.
4. Valla maine on positiivne.
5. Väärtustatakse vabatahtlike tööd ja toetatakse kogukonnale vajalikke algatusi.
6. Valla arengusse kaasatakse kõrgkoolide kompetentse.
7. Valla suhtluskanalid kodanike, kodanikeühenduste ja erasektoriga on ajakohased ning kasutajasõbralikud.

3.11.3 Eesmärgid ja tegevussuunad 2027–2031

1. Suhtlemine valla asutustega on kiire ja paindlik, olemas on mitmekesised e-teenuste kasutamise võimalused. Teabehaldus on valdavalt paberivaba ja tööprotsessid digitaliseeritud.
2. Toetatakse Türi valla asutuste töötajate tervisekäitumise edendamist ja liikumisharrastusi
3. Toimib säästlik ja otstarbekas ressursside kasutamine.
4. Türi valla asutuste struktuur ja toimimine on optimaalne.
5. Ettevõtjatel ja kodanikeühendustel on võimalus osaleda valla juhtimises ja arengu kavandamises.

3.11.4 Tegevuskava

JUHTIMINE							
Valdkond (V) Eesmärk (E) Tegevuse (T) nr	**Tegevus/investeering**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**Märkused**
V3.11 E5 T1	Kaasava eelarve rakendamine vallaeelarve koostamisel	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	Investeeringud
V3.11 E1 T2	Eesti infoturbestandardi (EITS) rakendamine ja audit 2027. aastal	20 000	20 000	20 000			
V3.11 E1 T3	Iseteeninduskeskkond elanikule – Türi Vallavalitsuse taotluste vastuvõtmise ja menetlemise süsteem, andmekogu rakendamine 2026/2027	x					
V3.11 E7 T2	IT haldusteenuse konsolideerimine valla asutustes	x	x				
	Kokku	70 000	70 000	70 000	50 000	50 000	

3.12 Arengukava seire ja mõõdikud

Rahandusministeeriumi tellimusel tehakse üle aasta elanike rahulolu uuring, mis avaldatakse veebilehel minuomavalitsus. Kohalike avalike teenuste hindamine annab omavalitsustele võimaluse saada terviklik ja kompaktne ülevaade oma olukorrast ning võrrelda end teiste omavalitsustega sh võrreldavate grupiga. Eesmärk on teenustasemete hinnete tõus aasta-aastalt või taseme hoidmine. Tulemustest lähtuvalt analüüsitakse teenuste arendamise võimalusi ja vajadusi ning täiendatakse vajadusel arengusuundi. Valla arengukava vaadatakse seire käigus üle kord aastas koos valdkondlike arengukavadega, mida vajadusel uuendatakse. Muutused viiakse sisse eelarvestrateegiasse. Elluviidud eesmärgid ja tegevused kajastatakse igal aastal majandusaasta aruandes. Igal aastal vaadatakse eelarve koostamise ajal üle arengukavas planeeritud tegevused, mis kajastuvad kas tegevuskuludes või investeeringutes.

Võtame kasutusele regulaarsed seiresüsteemid, et tagada teenuste järjepidev areng.

Arengukava seire ja hindamine toimub:

- peamiste makromajanduslike näitajate hindamine ja võrdlemine Eesti keskmisega Statistikaameti juhtimislaual.
- valla võrdlemine teiste sarnaste omavalitsustega veebilehel minuomavalitsus.
- elanikkonna rahulolu avalike teenustega veebilehel minuomavalitsus teenuste rahulolu rubriigis.
- eesmärkide ja tegevuskava täitmise hindamine (igal aastal majandusaasta aruande osana).
- Haridusstatistika andmed Haridussilm keskkonnas.
- Omavalitsuste finantsvõimekuse indeks minuomavalitsus keskkonnas.

Türi valla arengukava 2027–2031 valdkondlikud mõõdikud

Mõõdikute aluseks on veebilehe minuomavalitsus kogutud andmed ja hinded. Hindamismetoodika on toodud minuomavalitsuse kodulehel 1-9-hindepunktini.

Mõõdetav valdkond	baastase 2024	sihttase 2031	allikas
valitsemine	3	5	minuomavalitsus.ee
haridus	4	6	minuomavalitsus.ee
noorsootöö	5	6	minuomavalitsus.ee
elamu - ja kommunaalmajandus	4	5	minuomavalitsus.ee
keskkond ja kliima	6	8	minuomavalitsus.ee
liikuvus	3	5	minuomavalitsus.ee
sotsiaalne kaitse	5	7	minuomavalitsus.ee
kultuur ja sport	4	6	minuomavalitsus.ee
tervis ja turvalisus	5	7	minuomavalitsus.ee
kriisideks valmisolek	6	8	minuomavalitsus.ee
ligipääsetavus	2	4	minuomavalitsus.ee
ettevõtluskeskkond	4	6	minuomavalitsus.ee

Arengukava eesmärkide täitmist kirjeldatakse igal aastal majandusaasta aruandes (täidetud/täitmisel, täitmata). Tegevuskava tegevuste täitmist kajastatakse analoogselt eesmärkide täitmisega (tehtud, tegemisel, tegemata).

	VALDKOND	2027	2028	2029	2030	2031	Maksum. KOKKU 2027–2031
3.1	ELUKESKKOND	2 161 000	565 000	565 000	565 000	565 000	**4 421 000**
3.2	ETTEVÕTLUSKESKKOND	0	0	0	0	0	**0**
3.3	HARIDUS	0	0	1 000 000	1 000 000	0	**2 000 000**
3.4	NOORSOOTÖÖ	0	0	0	0	0	**0**
3.5	KULTUUR	0	0	0	0	0	**0**
3.6	SPORT	0	0	0	0	0	**0**
3.7	SELTSITEGEVUS	0	0	0	0	0	**0**
3.8	SOTSIAALHOOLEKANNE	50 000	0	0	0	0	**50 000**
3.9	TERVISHOID	0	0	0	0	0	**0**
3.10	TURVALISUS	0	0	0	0	0	**0**
3.11	JUHTIMINE	70 000	70 000	70 000	50 000	50 000	**310 00**
	KOKKU 3.1–3.11	**2 281 000**	**635 000**	**1 635 000**	**1 615 000**	**615 000**	**6 781 000**

Fotod: visitjarva.ee
2026